

LESZEK ZYGNER

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych im. Ignacego Mościckiego
w Ciechanowie
<https://orcid.org/0000-0001-9892-7426>

Wybór materiałów dotyczących przygotowania i wprowadzenia stanu wojennego na terenie województwa ciechanowskiego. Cz. 2: Dokumenty z okresu od 13 grudnia 1981 r.

Operacja wprowadzenia stanu wojennego na terenie województwa ciechanowskiego objęła pięć głównych akcji: przerwania i przejęcia kontroli nad łącznością, internowania najbardziej aktywnych działaczy „Solidarności”, przeprowadzenia rozmów ostrzegawczych z wytypowanymi wcześniej działaczami i opozycjonistami, od których żądano podpisania deklaracji o lojalności, opanowania kilku strategicznych obiektów na terenie województwa oraz militaryzację wybranych zakładów pracy, aby nie dopuścić do ewentualnych akcji strajkowych i sabotażowych. Zebrane tu materiały obrazują wybrane elementy wspomnianej operacji oraz jej skalę w wymiarze lokalnym. Tekst prezentuje wybór dokumentów z zasobu Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie, Poznaniu, Gdańsku i Białymstoku, a także Archiwum Akt Nowych w Warszawie z lat 1981–1983, dotyczących wprowadzenia stanu wojennego w województwie ciechanowskim.

Słowa kluczowe: stan wojenny, województwo ciechanowskie, internowani w stanie wojennym, akcja „Jodła”, akcja „Klon”, dokumenty SB, dokumenty KC PZPR

A Selection of Materials Regarding the Preparation and Introduction of Martial Law in the Ciechanów Voivodeship. Vol. 2: Documents from December 13, 1981

Abstract: The operation to introduce martial law in the Ciechanów Voivodeship included five main actions—interrupting and taking control of communications, interning the most active activists of Solidarity, conducting warning talks with selected activists and oppositionists who were required to sign a declaration of loyalty, mastering several strategic facilities in the voivodeship and militarization of selected workplaces to prevent possible strikes and sabotage. The collected materials illustrate selected elements of the mentioned operation and its local scale. The text presents a selection of documents from the resources of the Archive of the Institute of National Remembrance in Warsaw, Poznań, Gdańsk and Białystok, as well as the Archive of New Records in Warsaw from 1981–1983, regarding the introduction of martial law in the Ciechanów Voivodeship.

Keywords: martial law, Ciechanów Voivodeship, internees under martial law, “Jodła” Operation, “Klon” Operation, SB documents, documents of the Central Committee of the Polish United Workers’ Party

Prezentowane materiały stanowią wybór różnego rodzaju źródeł, głównie wytworzonych przez organa Służby Bezpieczeństwa, które dotyczą realizacji operacji wprowadzenia stanu wojennego w województwie ciechanowskim, a przede wszystkim przebiegu akcji „Jodła” i „Klon”. Poza zbiorczymi wykazami osób internowanych z terenu województwa ciechanowskiego, które przebywały w ośrodkach odosobnienia w Iławie i Kwidzynie, zostały tu wykorzystane dokumenty z teczek osobowych tychże internowanych. Każda takateczka zawierała między innymi decyzję komendanta wojewódzkiego MO o internowaniu danej osoby, nakaz jej zatrzymania i doprowadzenia, dokumentację medyczną, decyzję komendanta wojewódzkiego MO o przerwie w internowaniu lub o uchyleniu internowania, a także inne dokumenty, na przykład podania internowanego adresowane do komendanta, prośby rodzin internowanych, dokumentację dotyczącą nałożonych kar czy zastosowania specjalnego środka bezpieczeństwa oraz użycia siły fizycznej wobec osadzonych. Dla lepszej orientacji w dokumentacji znajdującej się w tego rodzaju teczkach autor opracowania starał się pokazać przykłady różnych pism i dokumentów z kilkunastu teczek osób internowanych. Co ciekawe, z datowanych na 13 grudnia 1981 r. decyzji o internowaniu wydanych przez komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie, ppłk. Stanisława Koebecke, wynika, że początkowo jako miejsce odosobnienia dla osób zatrzymanych na terenie

województwa ciechanowskiego – z innych dokumentów wiemy, że również dla osób z województw ostrołęckiego i olsztyńskiego – brane pod uwagę było osadzenie ich w Zakładzie Karnym w Kamińsku lub w Barczewie¹. Ostatecznie jednak pierwsza grupa internowanych 13 grudnia w południe trafiła do Zakładu Karnego w Iławie². Tam również internowane były kolejne osoby, natomiast od maja 1982 r. umieszczano je w ośrodku odosobnienia zorganizowanym w Zakładzie Karnym w Kwidzynie. Z powodu zbyt obszernego materiału, jaki się zachował, wybór prezentowanych tu dokumentów pochodzi jedynie z teczek 6 internowanych (Stanisława Adamczyka, Andrzeja Wojdyły, Franciszka Pogorzelskiego, Jana Sławomira Cegielki, Mieczysława Węglewicza, Tadeusza Ochtabińskiego) spośród wszystkich 25 osób³.

Poza aktami internowanych zaprezentowane też zostaną dokumenty wysyłane przez KWMO w Ciechanowie do MSW w Warszawie na temat realizacji akcji „Klon”, czyli rozmów ostrzegawczych z osobami uznanymi za zagrożenie w okresie stanu wojennego, a także dokumenty mówiące o ogólnej sytuacji panującej w województwie po ogłoszeniu stanu wojennego. Ponadto w prezentowanym wyborze znalazły się również pojedyncze dokumenty władz wojskowych i partyjnych dotyczących stanu wojennego.

Przy edycji materiałów źródłowych – podobnie jak w części pierwszej – uwzględniono zasady wydawnicze stosowane przy edycjach źródeł publikowanych przez Instytut Pamięi Narodowej. Dokumenty ułożone są w układzie chronologicznym, biorąc pod uwagę datę wydania danego dokumentu. Wszelkie ingerencje redakcyjne zostały ujęte w nawiasy kwadratowe, a inne opatrzone przypisami oznaczonymi literami. Zrezygnowano z rozwiązania skrótów w wyrazach zapisywanych zazwyczaj w takiej formie. Skróty nazw zakładów pracy rozwiązywano tylko raz, a dalsze pozostawiono w wersji oryginalnej, podobnie jak stopnie funkcjonariuszy SB. Błędy w tekstach oryginalnych zaznaczono znakiem [!]. Natomiast pominięte fragmenty tekstu zaznaczono trzykropkiem w nawiasach kwadratowych [...]. Wszelkie wyróżnienia w oryginalnym tekście (najczęściej podkreślenia) oddano czcionką pogrubioną. Informacje o pieczęciach, podpisach i adnotacjach ręcznych zapisywanych na marginesach lub w samym tekście zostały umieszczone w przypisach tekstowych. Każdy dokument został poprzedzony krótkim regestem z podaniem daty i miejsca jego wydania (jeżeli takie zostało w dokumencie odnotowane). Natomiast wszelkie komentarze i wy-

¹ Zapewne wynikało to ze zniszczeń, jakie miały miejsce w Zakładzie Karnym w Kamińsku w listopadzie 1981 r. Na ten temat: K. Małyшко, *Bunt osadzonych w Zakładzie Karnym w Kamińsku z dnia 5 listopada 1981 roku – podłoże, przebieg i skutki*, „Law, Education, Security” 2023, nr 120, s. 351–377. Zob. także T. Lubaczewski, *Dlaczego więzienie Iława, a nie Kamińsk?*, [w:] W. Kałuziński (oprac.), *Internowani w Iławie (1981–1982)*, Olsztyn 2006, s. 249–255.

² L. Zygnier, *Wprowadzenie stanu wojennego w województwie ciechanowskim*, „Studia Mazowieckie” 2022, nr 2, s. 166.

³ Na ich temat zob. L. Zygnier, M. Zygnier, *Akcja „Jodła” w województwie ciechanowskim – przygotowania i przebieg w świetle materiałów Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *Stan wojenny i stany nadzwyczajne* (w druku).

jaśnienia merytoryczne oraz informacje o osobach pojawiających się w dokumentach zamieszczono w przypisach rzeczowych oznaczonych liczbami. Przypisy rzeczowe dotyczące konkretnej osoby zawierające informację na jej temat nie są już powtarzane przy innych fragmentach dokumentów, w których ta osoba występuje, chyba że wynika to z innych względów (liczy się więc pierwsze pojawienie się danej osoby). Na końcu umieszczono – zapisując kursywą – informacje o miejscu przechowywania danego dokumentu, jego sygnaturze, formie, w jakiej dokument został spisany oraz podano numery oryginalnych kart.

Edycja źródłowa

Nr 1

1981–1983 – Mieszkańcy województwa ciechanowskiego w wykazie alfabetycznym osób internowanych w okresie stanu wojennego

Wykaz alfabetyczny osób internowanych w okresie stanu wojennego
[1981–1983]^a

Nr 18: 82.01.29 – 82.07.23 Adamczyk Stanisław; rodz. Ignacy, Katarzyna;
ur. 18.11.13

Nr 131: 81.12.30 – 82.01.18 Brzozowski Jan; rodz. Jan, Helena; ur. 35.06.10

Nr 852: 81.12.21 – 82.01.15 Cechowski Lech; rodz. Jan, Wanda; ur. 51.08.01

Nr 853: 81.12.14 – 82.08.21 Cegiełka Jan Sławomir; rodz. Józef, Krystyna;
ur. 56.06.15

Nr 1886: 81.12.13 – 82.06.28 Gallera Ireneusz; rodz. Anatoliusz, Jadwiga;
ur. 44.12.09

Nr 2082: 81.12.19 – 81.12.24, 82.01.21 – 82.04.29 Gogoliński Kazimierz; rodz.
Antoni Helena; ur. 33.07.20

Nr 2242: 81.12.13 – 82.01.23, 82.05.09 – 82.10.13 Graczyk Krzysztof Eugeniusz;
rodz. Leon, Romana; ur. 58.01.01

Nr 2728: 81.12.16 – 82.03.20 Jałtuszewski Ryszard; rodz. Stanisław, Stanisława;
ur. 30.05.03

Nr 2933: 81.12.13 – 82.02.27 Jędrzejewski Jan; rodz. Antoni, Maria; ur. 38.02.16

Nr 3327: 81.12.13 – 82.01.25 Kejza Roman; rodz. Antoni, Michalina; ur. 33.06.16

^a Wykaz podaje następujące dane: Liczba porządkowa, daty internowania [rok, miesiąc, dzień], nazwisko i imię internowanego, imiona rodziców, datę urodzenia [rok, miesiąc, dzień].

Wybór materiałów dotyczących przygotowania i wprowadzenia stanu wojennego...

- Nr 4213: 81.12.14 – 82.02.27 Kudlicki Stanisław; rodz. Antoni, Władysława;
ur. 49.02.14
- Nr 4509: 82.05.13 – 82.07.23 Latek Sławomir Konrad; rodz. Mirosław, Teresa;
ur. 56.07.23
- Nr 4967: 81.12.21 – 82.02.12 Makowiecki Władysław; rodz. Franciszek, Konstancja;
ur. 41.05.05
- Nr 5344: 81.12.13 – 81.12.24 Mierzwiński Błasiak Henryk; rodz. Michał,
Marianna; ur. 23.12.01
- Nr 5673: 81.12.13 – 82.03.06 Nawrocki Andrzej; rodz. Jan, Zofia; ur. 46.01.02
- Nr 5873: 82.05.14 – 82.11.02 Ochtabiński Tadeusz Wiesław; rodz. Stanisław,
Anna; ur. 51.01.17
- Nr 5953: 81.12.13 – 82.03.23 Olszewski Tadeusz; rodz. Witalis, Apolonia;
ur. 26.03.16
- Nr 6152: 82.02.15 – 82.02.27 Paradowski Zbigniew Stanisław; rodz. Władysław,
Danuta; ur. 44.09.03
- Nr 6581: 81.12.13 – 82.02.15 Pogorzelski Franciszek; rodz. Edward, Zofia;
ur. 45.04.10
- Nr 8229: 81.12.13 – 82.01.25 Szerypo Bolesław; rodz. Antoni, Zofia; ur. 43.09.15
- Nr 8479: 82.11.08 – 82.12.15 Telka Mirosław Józef; rodz. Józef, Marianna;
ur. 59.04.06
- Nr 8899: 81.12.13 – 82.06.21 Węglewicz Mieczysław; rodz. Karol, Halina;
ur. 54.03.30
- Nr 9060: 81.12.22 – 81.12.24, 82.01.23 – 82.04.16 Willenberg Sławomir;
rodz. Jan, Janina; ur. 45.01.02
- Nr 9207: 81.12.13 – 82.01.08 Wojdyło Andrzej; rodz. Józef, Marianna;
ur. 55.11.05
- Nr 9224: 82.04.16 – 82.04.19, 82.07.01 – 82.12.05 Wojtaszek Tadeusz; rodz. Fran-
ciszek, Janina; ur. 46.11.26

Źródło: IPN Poznań, Wykaz alfabetyczny osób internowanych w okresie stanu wojennego, sygn. IPN Po 161/1, k. 1, 12, 14, 30, 33, 35, 43, 46, 52, 66, 71, 78, 84, 89, 92, 97, 103, 129, 133, 139, 142, 144 (PDF), wydruk komputerowy.

Nr 2

1981–1982 – Osoby z województwa ciechanowskiego figurujące w skorowidzu alfabetycznym internowanych w Zakładzie Karnym w Iławie za lata 1981–1982

^aSkorowidz alfabetyczny internowanych rok 1981–1982^b

Data przybycia	Nazwisko i imię	Imię ojca	Nr ewid.	Data opuszczenia Zakładu Karnego	Powód ubycia
3.02.82	Adamczyk Stanisław Mieczysław	Ignacy	2/82	15.06.82	Transport Ośr[odek] Odos[obnienia] Kwidzyn
30.12.81	Brzozowski Jan	Jan	25/81	18.01.82	zwolniony
19.12.81	Cegiełka Jan Sławomir	Józef	12/81	15.06.82	Transport Ośr[odek] Odos[obnienia] Kwidzyn
24.12.81	Cechowski Lech	Jan	13/81	15.01.82	zwolniony
13.12.81	Gallera Ireneusz	Anatoliusz	7/81	15.06.82	Transport Ośr[odek] Odos[obnienia] Kwidzyn
13.12.81	Graczyk Krzysztof Eugeniusz	Leon	8/81	23.01.82	zwolniony Akta przesłano do O[środk] O[odobnienia] w Kwidzynie 11.06.82
23.01.82	Gogoliński Kazimierz Czesław	Antoni	1/82	29.04.82	zwolniony
13.12.81	Jędrzejewski Jan	Antoni	1/81	27.02.82	zwolniony
19.12.81	Jajtuszewski Ryszard	Stanisław	10/81	20.03.82	zwolniony
13.12.81	Kejza Roman	Antoni	11/81	25.01.82	zwolniony
13.12.81	Kudlicki Stanisław	Antoni	12/81	27.02.82	zwolniony
13.12.81	Mierzwiński Henryk	Michał	6/81	25.12.81	uchylenie decyzji o internowaniu
23.12.81	Makowiecki Władysław	Franciszek	21/81	12.02.82	zwolniony
13.12.81	Nawrocki Andrzej	Jan	5/81	6.03.82	zwolniony
13.12.81	Olszewski Tadeusz	Witalis	2/81	29.03.82	zwolniony
13.12.81	Pogorzelski Franciszek	Edward	7/81	28.01.82	transport celem leczenia ZK Barczewo 16.02.82 zwolniony
17.02.82	Paradowski Zbigniew	Władysław	3/82	27.02.82	zwolniony
13.12.81	Szerypo Bolesław Kazimierz	Antoni	5/81	25.01.82	zwolniony
13.12.81	Wojdyło Andrzej	Józef	7/81	8.01.82	zwolniony
23.12.81	Węglewicz Mieczysław Stefan	Karol	19/81	15.06.82	Transport Ośr[odek] Odos[obnienia] Kwidzyn

Źródło: IPN Gdańsk, Skorowidz alfabetyczny osób internowanych w Zakładzie Karnym w Iławie za lata 1981–1982, sygn. IPN Gd 587/1, k. 6, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 23–28, 30, 35, 36 (PDF), wpisy ręczne w skorowidzu.

^a Powyżej pieczętka: Zakład Karny 14-208 Iława, ul. 1 Maja 14, stara sygnatura: DE-702.

^b Skorowidz zawiera następujące rubryki: Data przybycia, nazwisko i imię, imię ojca, kolejny nr ewidencyjny, data opuszczenia zakładu karnego, powód ubycia.

Nr 3

1981 grudzień 13, Ciechanów – Decyzja o internowaniu Stanisława Adamczyka w ramach akcji „Jodła”, wydana przez komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie, ppłk. Stanisława Koebcke

**^aDECYZJA NR 4/81
o internowaniu**

Uznając, że pozostawienie na wolności obywatela nazwisko i imię: ADAMCZYK STANISŁAW¹
imiona rodziców: Ignacy i Katarzyna
data i miejsce urodzenia: 13 listopada 1918 r. – Krzywda
zawód (zajęcie) i miejsce pracy murarz – zrzeszony w Cechu Rzemiosł Różnych w Ciechanowie i właściciel gospod[arstwa] rolnego o pow. 8,5 ha w Mierzanowie
miejsce zamieszkania: Ciechanów [...]
zagroziłoby bezpieczeństwu Państwa i porządkowi publicznemu przez to, że może kolportować wydawnictwa bezdebitowe, zorganizować grupę, która dopuści się czynnej napaści na funkcjonariuszy publicznych albo znieważenia organu państwowego lub organizacji politycznej na zasadzie art. 42 dekretu z dnia 12. XII. 1981 r. o ochronie bezpieczeństwa Państwa i porządku publicznego w czasie obowiązywania stanu wojennego

postanawia się:

1. internować ob. ADAMCZYK Stanisław i umieścić go w ośrodku odosobnienia w Zakładzie Karnym w Iławie^b
2. wykonanie decyzji zlecić Grupie Śledczej z KWMO w Ciechanowie

^cKOMENDANT WOJEWÓDZKI MO²

Ciechanów, dnia 13. XII. 1981 r.

^a *W lewym górnym rogu pieczętka: Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej w Ciechanowie, L. dz. brak wpisu.*

¹ Stanisław Adamczyk – mistrz murarski prowadzący zakład budowlany w Ciechanowie, a jednocześnie posiadający własne gospodarstwo rolne w Mierzanowie koło Gruduska, od jesieni 1980 r. zaangażowany w tworzenie rolniczych związków zawodowych, współorganizator NSZZ „Solidarność Wiejska”. Po wprowadzeniu stanu wojennego zatrzymany 29 stycznia 1982 r. w Warszawie, od 2 lutego 1982 r. internowany w ośrodku odosobnienia w Iławie, a następnie w Kwidzynie, zwolniony 15 lipca 1982 r. Na jego temat zob. B. K. Gołąb, *Adamczyk Stanisław*, [w:] G. Waligóra i in. (red.), *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 2, Warszawa 2012, s. 15–16.

^b *Przekreślone słowa: Barczewie, Kamińsku.*

^c *Po lewej stronie odcisnięta okrągła pieczęć: KWMO W CIECHANOWIE, a pod spodem odręczny podpis komendanta wojewódzkiego.*

² Komendantem wojewódzkim MO w Ciechanowie w latach 1981–1990 był ppłk/płk Stanisław Koebcke. Na jego temat zob. P. Piotrowski (red.), *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 3: 1975–1990, Warszawa 2008, s. 98.

Źródło: IPN Gdańsk, Ośrodek Odosobnienia w Kwidzynie. Akta osobowe internowanego: Adamczyk Stanisław Mieczysław, sygn. IPN Gd 162/86, k. 23 (PDF), oryginał, wypełniony maszynowo formularz.

Nr 4

1981 grudzień 13, Ciechanów – Nakaz zatrzymania i doprowadzenie do ośrodka odosobnienia w Iławie, w ramach realizacji akcji „Jodła”, Andrzeja Wojdyły, internowanego na podstawie decyzji wydanej przez komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie ppłk. Stanisława Koebcke

NAKAZ zatrzymania i doprowadzenia

Zarządzam niezwłoczne zatrzymanie i doprowadzenie

Ob. WOJDYŁO ANDRZEJ¹

s. Józefa i Marianny

ur. 5 listopada 1955 r. w Mławie

zam. Ciechanów, ul. [...]

do ośrodka odosobnienia w Zakładzie Karnym w Iławie^a

Podstawa prawna: decyzja o internowaniu nr 28/81 z dnia 13. XII. 1981 r.

KOMENDANT WOJEWÓDZKI MO^b

Nakaz niniejszy wraz z decyzją nr 28/81 i pouczeniem przyjąłem do wiadomości.

Andrzej Wojdyło^c

Ciechanów, dnia 13. XII. 1981 r.

Źródło: IPN Białystok, Zakład Karny w Iławie. Akta osobowe internowanego: Wojdyło Andrzej, sygn. IPN Bi 71/99, k. 3 (PDF), oryginał, wypełniony maszynowo formularz.

Nr 5

1981 grudzień 13, Ciechanów – Meldunek dzienny zastępcy komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie ds. Służby Bezpieczeństwa, płk. Bazylego Białokozowicza, na temat sytuacji w województwie ciechanowskim po ogłoszeniu stanu wojennego, w tym o przebiegu operacji „Jodła”

¹ Andrzej Wojdyło – z wykształcenia nauczyciel historii, pracownik Oddziału Wojewódzkiego Stowarzyszenia PAX w Ciechanowie, rzecznik prasowy MKZ NSZZ „Solidarność” w Ciechanowie, internowany 13 grudnia 1981 r., przebywał w Zakładzie Karnym w Iławie, skąd został zwolniony 8 stycznia 1982 r. Na jego temat: *Kto jest kim w Ciechanowskim*, red. T. Kaczorowska, Ciechanów 1994, s. 208; A. Pawłowski, *Internowani w stanie wojennym w Zakładzie Karnym w Iławie 1981–1982*, [w:] W. Kałudziński (oprac.), *Internowani w Iławie (1981–1982)*, Olsztyn 2006, s. 380.

^a *Przekreślone słowo: Kamiński.*

^b *Po lewej stronie odciśnięta okrągła pieczęć: KWMO W CIECHANOWIE, a pod spodem odręczny podpis komendanta wojewódzkiego.*

^c *Własnoręczny podpis zatrzymanego.*

Ciechanów, dnia 13. 12. 1981 r.

Tajne^a

Egz. pojed.

DYŻURNY OPERACYJNY MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

INFORMACJA DZIENNA

1. Z zanotowanych wstępnych komentarzy i wypowiedzi wśród osób z poszczególnych środowisk woj. ciechanowskiego wynika, że większość z nich zaskoczona została wiadomością o wprowadzeniu z dniem 13. 12. 81 r. stanu wojennego w kraju. Liczyli się z taką możliwością lecz w terminie późniejszym.

Prezentowane w środkach masowego przekazu wystąpienie gen. Jaruzelskiego przyjmowane jest z powagą i wywołuje stan apatii i przygnębienia. Spekuluje się co do dalszego rozwoju sytuacji podkreślając przy tym, że dzień jutrzejszy, jako roboczy, może przynieść trudną do przewidzenia sytuację. Nieomal w każdej wypowiedzi, a także w komentarzach przewija się pytanie jak zareaguje NSZZ „Solidarność”. Duże wrażenie sprawia patrolowanie ulic miasta przez wojskowe wozy bojowe. Większość społeczeństwa jest przekonana jednak, że wprowadzony stan wojenny systematycznie będzie wpływał na polepszenie się sytuacji społeczno-politycznej w kraju.

Z zainteresowaniem oczekuje się na opublikowanie pełnej listy internowanych byłych działaczy polityczno-administracyjnych oraz kierownictwa „Solidarności”. Komentuje się, że internowanie członków byłej ekipy rządzącej stanowi gwarancję bezpieczeństwa ich życia, a ponadto jest posunięciem propagandowym mającym w oczach opinii publicznej złagodzić skutki internowania innych osób.

Wśród pracowników administracyjnych i funkcyjnych „Solidarności” w Ciechanowie i Pułtusku zanotowano głosy wyrażające obawy odnośnie ich statusu wynikającego z zaistniałej sytuacji i sposobu traktowania wykonywanej przez siebie pracy zawodowej i społecznej.

[2.] W dniu 13. 12. 81 r. w ramach akcji „Jodła” na ogólną liczbę zaplanowanych 13 osób do internowania, zostało zatrzymanych i umieszczonych w Zakładzie Karnym 11 osób.

W dniu 13. 12. 81 r. w godzinach rannych 2 funkcjonariuszy Komisariatu MO w Żurominie weszło do sklepu spożywczego celem zakupu pieczywa. W sklepie tym zostali potraktowani nadzwyczaj wyróżniająco. Po wejściu do sklepu, będąc w mundurach i z bronią, oczekujące w kolejce osoby zwróciły się do sprzedaw-

^a W lewym górnym rogu pieczętka podłużna: SZYFROGRAM WYSYŁANY Nr 1529; PRZYJĘTO: 13. 12. 81 r., g. 23.00; ZASZYFROWANO: 13. 12. 81 r., g. 23.45.

czyni, ażeby obsłużyła ich poza kolejnością z uwagi na charakter ich służby, co też sklepowa uczyniła. Społeczeństwo tego miasta pozytywnie wypowiada się na temat oświadczenia o wprowadzeniu stanu wojennego.

3. W środowiskach wiejskich decyzja o wprowadzeniu stanu wojennego spotkała się z dużym zaskoczeniem. Spodziewano się ultymatywnych wystąpień przedstawicieli władz, ale sądzono, że rząd i partia nie odważy się podjąć zdecydowanych działań. Dominującym elementem nastrojów jest obawa, a nawet panika. Część ludności w rozmowach towarzyskich wyraża aprobatę dla zdecydowanych działań władz. Do tej pory nie zanotowano ostrych protestów i wrogich wystąpień w omawianym środowisku.

W nawiązaniu do informacji z dnia 12. 12. 81 r. i wcześniejszych odnośnie zjazdu NSZZ RI „Solidarność” w Ciechanowie informuję, że zjazd rozpoczął się w dniu 13. 12. 81 r. o godz. 9.00 uroczystą mszą w kościele farnym w Ciechanowie. Podczas nabożeństwa księża nie poruszali tematów społeczno-politycznych oprócz stereotypowych apeli o modły w intencji spokoju w Ojczyźnie. Następnie delegaci w liczbie około 100 osób udali się indywidualnie do budynku Cechu Rzemiosł Różnych. Na grupę tę oczekiwał dyrektor Wydziału Społeczno-Administracyjnego Urzędu Wojewódzkiego, który oznajmił im, że na mocy dekretu o stanie wojennym i decyzji władz wojewódzkich zjazd rozwiązano. Kompletnie zaskoczeni delegaci opuścili budynek bez żadnych protestów. Do godz. 11-tej wszyscy delegaci rozjechali się do swoich miejsc zamieszkania.

4. Wśród uczniów Liceum Ogólnokształcącego w Ciechanowie rozpowszechniana jest wiadomość, że ojciec jednego z uczniów tej szkoły słuchał audycji rozgłośni francuskiej, w której podano, że francuskie centrale związkowe zapowiedziały strajk oraz, że w poniedziałek 14. 12. 81 r. mają spotkać się w ministrowie spraw zagranicznych dziewięciu krajów członkowskich EWG w związku z zaistniałą sytuacją w Polsce.

Przebywająca w bursie szkół ponadpodstawowych przy ul. Narutowicza w Ciechanowie młodzież męska, mimo niedzieli nie „wyjazdowej” do domów, zaczęła opuszczać internat udając się do miejsc stałego zamieszkania. Powodem tego była krążąca wśród nich pogłoska, że będą wcielani do wojska lub wykorzystywani do prac na rzecz obrony kraju.

5. Wprowadzenie stanu wojennego w kraju w większości przypadków zaskoczyło księży katolickich z tut. województwa. W publicznych wystąpieniach, podczas uroczystości kościelnych nie poruszali tematów społeczno-politycznych, apelowali tylko o zachowanie spokoju i rozważli. Frekwencja na nabożeństwach oraz ich atmosfera nie odbiegały od dotychczasowej przeciętnej. Wyjątek stanowiła msza poranna w parafii Pułtusk, gdzie miejscowy proboszcz ks. Józef Mikołajewski poinformował zebranych o wprowadzeniu w kraju stanu wojennego. Podanie tej informacji wywołało wśród wiernych symptomy poważnego niepokoju i rozległ się płacz. Ks. Mikołajewski w dalszej części swego wystąpienia uspakajał zebranych i apelował o modły w intencji spokoju w naszej Ojczyźnie.

KIEROWNIK SZTABU KWMO
W CIECHANOWIE
płk. inż. B[azyli] Białokozowicz^b

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie (dalej: AIPN), KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 0914/216/3, k. 53–55 (PDF), mps.

Nr 6

1981 grudzień 14, Mława – Meldunek zastępcy komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie ds. Służby Bezpieczeństwa, płk. Bazylego Białokozowicza na temat przebiegu operacji „Jodła” w województwie ciechanowskim

Mława, dnia 14 grudnia 1981 r.

„Tajne specjalnego znaczenia
Egz. nr^b

DYREKTOR
BIURA ŚLEDZCZEGO MSW
W WARSZAWIE

MELDUNEK

dotyczący operacji „JODŁA”

W nawiązaniu do pisma J-00124/81/M z dnia 5 października 1981 roku informuję, że operację „Jodła” rozpoczęto dnia 12.12.1981 r. o godz. 24.00.

W trakcie operacji internowano 12^c osób z 14^d zakwalifikowanych do internowania¹. Z tego 3 osoby – członków władz regionalnych NZSS „Solidarność” i 8 osób – członków kierownictwa zakładowego NSZZ „Solidarność”. Dwóch osób nie zatrzymano z powodu nieobecności w miejscu zamieszkania i przewidywanego pobytu².

^b *Poniżej odręczny podpis kierownika Sztabu KWMO w Ciechanowie, Płk. Bazylego Białokozowicza. Na jego temat zob. Piotrowski (red.), dz. cyt., s. 98.*

^a *W lewym górnym rogu pieczętka podłużna: SZYFROGRAM WYSYŁANY Nr 1534; PRZYJĘTO: 14. 12. 81 r., g. 16.30; ZASZYFROWANO: 14. 12. 81 r., g. 17.20.*

^b *Brak wpisu.*

^c *Poprawiono ręcznie długopisem (poprzedni wpis: 11).*

^d *Poprawiono ręcznie długopisem (poprzedni wpis: 13).*

¹ *Poprawiona ręcznie liczba internowanych – obejmująca zatrzymanych na dzień 14 grudnia 1981 r. – poza wytypowanymi wcześniej 13 osobami (3 członków władz regionalnych i 8 członków kierownictwa zakładowego „Solidarności”), spośród których udało się internować 13 grudnia 11 osób, dotyczyła jeszcze jednej osoby, która została internowana po przeprowadzonej z nią rozmowy ostrzegawczej w dniu 14 grudnia. Był nią Jan Sławomir Cegiełka z Kuczborka, przewodniczący MKZ NZSS „Solidarność” w Żurominie, który w czasie rozmowy z funkcjonariuszami SB odmówił podpisania oświadczenia lojalności. Zob. L. Zygnier, dz. cyt., s. 173.*

² *Osoby, których nie udało się zatrzymać funkcjonariuszom MO i SB w nocy z 12/13 grudnia 1981 r., to Stanisława Adamczyk z Ciechanowa i Kazimierz Gogoliński z Mławy/Nidzicy. Zob. L. Zygnier, dz. cyt., s. 164.*

W trakcie przeprowadzania operacji nie zanotowano poważniejszych incydentów poza dwoma przypadkami.

W jednym przypadku internowany zachowywał się prowokacyjnie, nie otworzył drzwi mieszkania i próbował spowodować zbiegowisko, w ten sposób, że przez otwarte okno mieszkania krzyczał, że dokonano na niego napadu. Po sprowadzeniu posiłków ZOMO i zagrożeniu przez umundurowanych funkcjonariuszy, iż wyważone zostaną drzwi, otworzył mieszkanie i nie stawiał oporu. W trakcie tego zajścia zebrało się pod domem internowanego kilku przechodniów zachowujących się spokojnie.

W drugim przypadku internowany pomimo wezwań do otwarcia mieszkania nie odzywał się. Po ustaleniu, że znajduje się w mieszkaniu /konkubiny/ około godz. 5.00 zagrożono wyważeniem drzwi. Internowany otworzył drzwi i nie stawiał oporu. W trakcie przeprowadzonej z nim rozmowy wyjaśnił, iż był zdenerwowany i nie wiedział co ma robić, dlatego nie otwierał drzwi mieszkania.

Członkowie grup zatrzymujących w wymienionych dwu przypadkach podejrzewają, iż internowani oczekiwali na akcję oswobodzającą członków „Solidarności”.

Operację zakończono o godz. 6.00 dnia 13 grudnia 1981 r. Około godz. 12.00 dnia 13 bm. osoby internowane zostały osadzone w Zakładzie Karnym w Iławie.

Należy zaznaczyć, że całą operację przeprowadzono sprawnie, a realizujący ją funkcjonariusze MO i SB zachowali się prawidłowo.

Wykonano w 2 egz.

Egz. nr 1 – adresat

Egz. nr 2 – a/a

Oprac. ppor. A. Nowakowski

Wyk. sierż. sztab. W. Skowron

L.dz. masz...^e/81

Dnia 14.12.1981 r.^f

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie (dalej: AIPN), KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 01218/73, k. 78–79 (PDF), mps.

Nr 9

1981 grudzień 15, Ciechanów – Meldunek kierownika Sztabu KWMO w Ciechanowie, płk. Bazylego Białokozowicza z dotychczasowej realizacji akcji „Jodła” i akcji „Klon” w województwie ciechanowskim

Ciechanów, dnia 15. 12. 1981 r.^a

^e Brak wpisu.

^f Po lewej stronie pieczętka: ZASTĘPCA KOMENDANTA WOJEWÓDZKIEGO MO ds. Służby Bezpieczeństwa w Ciechanowie płk. inż. Bazyli Białokozowicz i podpis.

^bTajne

CENTRALNE STANOWISKO KIEROWANIA
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

W ramach prowadzonej akcji „KLON” planowano przeprowadzić rozmowy z 24 osobami. 24 rozmowy przeprowadzono. Spośród osób, z którymi przeprowadzono rozmowy 1 osobę internowano¹, natomiast pozostałe 23 osoby podpisały oświadczenie o lojalności.

W ramach akcji „JODŁA” spośród 13 osób zaplanowanych od internowania, zatrzymano 11 osób. Razem do chwili obecnej w ramach akcji „JODŁA” i w wyniku przeprowadzonych rozmów w ramach akcji „KLON” internowano 12 osób.

KIEROWNIK SZTABU KWMO
W CIECHANOWIE
PŁK INŻ. B[AZYLI] BIAŁOKOZOWICZ^c

Źródło: AIPN, KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 01218/73, k. 80 (PDF), rękopis.

Nr 10

15 grudzień 1981 r., Mława – Notatka służbowa dotycząca okoliczności zatrzymania 13 grudnia 1918 r., w ramach akcji „Jodła”, Jana Jędrzejewskiego, sekretarza Komitetu Zakładowego NZSS „Solidarność” w Kombinacie Budowlanym w Ciechanowie

Mława, dnia 15 grudnia 1981 r.

^a Dokument w całości napisany ręcznie.

^b W lewym górnym rogu pieczętka podłużna: SZYFROGRAM WYSYŁANY Nr 1539; PRZYJĘTO: 15. 12. 81 r., g. 8.30; ZASZYFROWANO: 15. 12. 81 r., g. 8.50.

¹ Chodziło tu o wspomnianego już Jana Sławomira Cegielkę z Kuczborka, przewodniczącego MKZ NZSS „Solidarność” w Żurominie, który w czasie rozmowy z funkcjonariuszami SB odmówił podpisania oświadczenia lojalności i został internowany w Zakładzie Karnym w Iławie.

^c Pod tym ręczny podpis kierownika sztabu.

Tajne specjalnego znaczenia

Egz. poj.

NOTATKA SŁUŻBOWA

dot. Jana JĘDRZEJEWSKIEGO¹ – akcja krypt. „JODŁA”

Na mocy wydanego przez Radę Państwa dekretu z dnia 12. 12. 1981 r. o stanie wojennym, otrzymałem od kierownictwa KWMO w Ciechanowie rozkaz internowania Jana JĘDRZEJEWSKIEGO, zam. w Ciechanowie przy ul. [...] – figuranta sprawy operacyjnego sprawdzenia krypt. „WYWROTOWIEC”. Rozpoczęcie akcji internowania w/w zaplanowane zostało na dzień 12. 12. 1981 r. o godz. 24.00. We wspomnianej akcji udział wzięli: por. Grzegorz WERNICKI² – kierownik grupy oraz 2 funkcjonariuszy MO.

Celem operacyjnego wyprowadzenia „J. J.” omówiłem przed akcją plan działania, który przedstawiał się następująco:

Rozmowę z „J. J.” nawiążę osobiście, korzystając z legendy.

Legenda: Jestem pracownikiem Urzędu Telekomunikacyjnego, przyniosłem telegram. W wypadku gdyby „J. J.” zapytał jakiej treści jest telegram i skąd nadany, otrzyma odpowiedź: „Przyjeżdżaj natychmiast, ojciec nie żyje”. Telegram nadany z Działdowa. W przypadku gdyby ten sposób zawiódł, a „J. J.” wszczął alarm, wówczas 2 funkcjonariusze MO niespostrzeżenie przenoszą się z miejsca akcji i korytarzem piwnicy tego budynku opuszczają go udając się w kierunku ulicy Warszawskiej. Po upływie krótkiego okresu czasu około 2 minut wracają z powrotem na miejsce akcji i pod pretekstem zaistniałego „incydentu” nawiązują służbowo rozmowę z „J. J.”.

Zgodnie z omówionym planem działania punktualnie o godz. 24.00 w dniu 12. 12. 1981 r. przystępujemy do akcji internowania „J. J.”. „J. J.” nieufny moim słowom nie chce otworzyć drzwi twierdząc, że telegram odbierze na poczcie i tam go pokwituje. W pewnym momencie słyszę okrzyki rozlegające się z okna „J. J.” wołające o pomoc i kierowane do przechodniów i osób stojących na postoju „TAXI”. Na okrzyki typu „Na pomoc”, „Ludzie łapcie bandytę!”, „Napad na członka SOLIDARNOŚCI” reagują przechodnie i biegną w kierunku miejsca zdarzenia. Zgodnie z planem wycofuję z akcji. Po upływie około 3 minut od chwili zaistniałego „incydentu” do akcji wkraczają 2 funkcjonariusze MO. Na ich widok

¹ Jan Jędrzejewski – sekretarz Komisji Zakładowej NZSS „Solidarność” w Kombinacie Budowlanym w Ciechanowie. Był internowany w Zakładzie Karnym w Ławie od 13 grudnia 1981 r. do 27 lutego 1982 r. Na jego temat: A. Pawłowski, dz. cyt., s. 372; W.J. Nicman, *Burzliwy romans z „Solidarnością”*. Wspomnienia samotnego wojownika ze „Stacji”, Ciechanów 2020, s. 154.

² Grzegorz Wernicki – porucznik SB, w latach 1981–1988 starszy inspektor Wydziału V KWMO w Ciechanowie, następnie zastępca naczelnika Wydziału VI WUSW w Ciechanowie. Na jego temat zob. P. Piotrowski (red.), dz. cyt., t. 3, s. 99.

„J. J.” i jego małżonka wznoszą okrzyki skandujące m. in. tej treści „Milicja! – Wy skurwysyny”. Na widok biegnącej grupy ludzi w kierunku miejsca zdarzenia 2 funkcjonariusze wycofują się z akcji.

O godz. 0.30 w ustalonym uprzednio miejscu spotykam się z nimi, wydając im polecenie prowadzenia obserwacji „J. J.”, a sam udaję się do KWMO w Ciechanowie. Podjęta zostaje decyzja operacyjnego wyprowadzenia „J. J.” przy pomocy dyrektora DYAKOWSKIEGO, który na co dzień utrzymuje kontakty z „J. J.” z racji obowiązków służbowych.

Okolo godz. 1.30 wraz z naczelnikiem Wydziału V mjr. ST[ANISŁAWEM] WESTWALEWICZEM³ udaję się do miejsca zamieszkania DYAKOWSKIEGO, którego nie zastajemy z powodu jego nieobecności.

Następna decyzja kierownictwa KWMO to wzięcie siłą „J. J.” przy pomocy drużyny ZOMO. O godz. 2.15 razem z drużyną ZOMO przystępujemy do akcji internowania „J. J.”. Na widok wkraczających funkcjonariuszy z okna rozlegają się płacze, spazmy. Drzwi nie zostają sforsowane, ponieważ dobrowolnie otwiera je „J. J.”. O godz. 2.55 bez najmniejszych oporów „J. J.” zostaje doprowadzony do samochodu służbowego, którym udajemy się do KWMO O/Mława. Rozmowy z nim nie prowadzimy. Z wyglądu sprawia wrażenie mocno przygnębionego i załamane psychicznie. O godz. 3.30 zostaje przekazany do aresztu tymczasowego przy KWMO O/Mława.

Wyk. w 1 egz.
Opr. WG/masz. SJ
L. dz. masz. 254/81

St. inspektor Wydziału V
KWMO w Ciechanowie
por. G[rzegorz] WERNICKI^a

Źródło: AIPN, KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 01218/77, k. 90–91 (PDF), maszynopis.

Nr 11

1981 grudzień 17, Ciechanów – Meldunek dzienny zastępcy komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie ds. Służby Bezpieczeństwa, płk. Bazylego Białokozowicza, na temat sytuacji w województwie ciechanowskim, w tym dotyczący przebiegu operacji „Klon”, a także aresztowania autorki wrogich napisów na płocie jednostce wojskowej w Ciechanowie, Elżbiety Błońskiej, która jako pierwsza po wprowadzeniu stanu wojennego stanęła przed Sądem Rejonowym w Ciechanowie w trybie doraźnym i została skazana 18 grudnia 1981 r. na pół roku więzienia.

Ciechanów, dnia 17. XII. 1981 r.

³ Stanisław Westwalewicz – major SB, w latach 1975–1979 naczelnik Wydziału III KWMO w Ciechanowie, w latach 1979–1987 naczelnik Wydziału V KWMO w Ciechanowie, a w latach 1987–1990 zastępca komendanta wojewódzkiego WUSW w Ciechanowie ds. Służby Bezpieczeństwa. Na jego temat zob. P. Piotrowski (red.), dz. cyt., s. 98.

^a Poniżej odręczny podpis.

Tajne^a

Egz. pojed.

DYŻURNY OPERACYJNY
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

INFORMACJA DZIENNA

Wśród mieszkańców woj. ciechanowskiego panuje ogólne wyczekiwanie na dalszy rozwój wypadków wywołanych wprowadzeniem stanu wojennego. Według niektórych opinii władze wojskowe, mimo niewątpliwego poparcia części społeczeństwa, nie zdołają jednak opanować sytuacji w stopniu pozwalającym na zupełną stabilizację życia w kraju. Źródeł tego typu wypowiedzi są sprzeczne opinie i komentarze krążące wśród społeczeństwa mówiące o strajkach w wielu dużych zakładach pracy oraz o ogólnym niezadowoleniu wśród mieszkańców największych miast w Polsce głównie na Wybrzeżu. Zanotowano głosy, że robotnicy Stoczni w Gdańsku przygotowując się do walki z siłami porządku i bezpieczeństwa publicznego zaminowali port i stocznię. Z drugiej strony mówi się, że stocznia została już rozminowana przez wojsko.

^bDyskutowana jest ponadto sprawa internowania działaczy „Solidarności” z terenu woj. ciechanowskiego. W kwestii tej można spotkać się ze stwierdzeniem, iż Służba Bezpieczeństwa zatrzymała osoby, które w porównaniu do działaczy innych regionów mają niewiele wspólnego z działalnością w szeregach NSZZ „Solidarność”. Humorystycznie mówi się, że związek ten istniał w ogóle w trzech województwach, tj. kijowskim, lwowskim i ciechanowskim. Niektórzy natomiast rozpowszechniają plotkę, że w tut. województwie internowano np. w Ciechanowie 200 osób, w Mławie 150 itp.^b

Podkreślić należy, że wśród załóg zakładów pracy, a szczególnie członków „Solidarności”, nadal występują poważne obawy związane z możliwością występowania ewentualnych represji ze strony kierownictw zakładów pracy oraz niektórych członków PZPR.

Ludzie pracy z zadowoleniem przyjęli fakt legitymowania i pociągania do odpowiedzialności dyscyplinarnej osób, które w godzinach pracy dokonują zakupów w sklepach, zamiast w tym czasie pracować. Powodem takiego widzenia tej kwestii były trudności zaopatrzeniowe i wykupywanie większości artykułów w godzinach pracy przez osoby wychodzące z zakładów, natomiast pracownicy zdyscyplinowani, którzy dokonywali zakupów po godzinach pracy, byli pozbawieni możliwości nabycia wielu artykułów.

^a W lewym górnym rogu pieczętka podłużna: SZYFROGRAM WYSYŁANY Nr 1572; PRZYJĘTO: 17. 12. 81 r., g. 22.10; ZASZYFROWANO: 18. 12. 81 r., g. 1.00.

^{b-b} Fragment wykreślony długopisem.

W dniu 17. XII. 81 r. w ramach akcji „Klon” przeprowadzono dalszych 18 rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych. Wszystkie osoby podpisały oświadczenia o lojalności.

Kler katolicki na terenie województwa zajmuje lojalną^c postawę wobec ostatnich wydarzeń w kraju. Akceptuje konieczność wprowadzenia stanu wyjątkowego w celu zdyscyplinowania społeczeństwa i uniknięcia zamieszek. Szczególnie docenia się decyzję internowania osób odpowiedzialnych za doprowadzenie do głębokiego kryzysu, która, ich zdaniem, powinna zapaść już wcześniej. Wskazują na pozytywne skutki represji wobec przestępców pospolitych i awanturników politycznych. Wykazują lojalność wobec rządu wojskowego, a gen. JARUZELSKIEMU okazują duży szacunek. Zobowiązują się do apelowania w czasie nabożeństw o rozagę i zachowanie spokoju. Podkreślają, że ich stanowisko we wszystkich sprawach aktualnych wypływa z nauki społecznej Kościoła, treści kazań Papieża i prymasa GLEMPA oraz dotychczasowych doświadczeń Kościoła, który był świadkiem niejednego zakrętu dziejowego w Polsce. Tym bardziej należy więc dążyć do zjednoczenia i pojednania wszystkich sił społecznych w imię dobra Ojczyzny.

W nawiązaniu do informacji z dn. 16. XII. 81 r. dot. ujawnionego wrogiego napisu na murze Jednostki Wojskowej w Ciechanowie informuję, że treść jego brzmiała: „PRECZ PROPAGANDĄ DYKTATURĄ PRECZ PZPR TV KŁAMIE”¹. Wykonany został przy użyciu pędzla, farbą koloru białego, dużymi drukowanymi literami. Ustalono, że sprawcą napisu była Elżbieta, c. Romana i Marianny zd. MOCZULAK ur. 28. 03. 1955 r. w Ciechanowie, narodowość i obywatelstwo polskie, pochodzenie społ. robotnicze, wykształcenie zawodowe, nie pracująca, panna, zam. Maków Mazowiecki ul. [...] /woj. ostrołęckie/. Wymienioną zatrzymano i przedstawiono zarzut o czyn z art. 237 KK. Do zarzucanego jej czynu przyznała się i wyjaśniła, że dokonała go pod wpływem słuchania audycji RWE, a także w związku z ciężką sytuacją zaopatrzeniową w kraju. Rozprawa przeciwko wymienionej odbędzie się w dniu 18. XII. 81 r. o godz. 9-tej przed Sądem Rejonowym w Ciechanowie w trybie doraźnym².

^c *Wykreślone*: i odpowiedzialną.

¹ Informacja niezbyt dokładna. Wspomniane napisy – mimo prób ich zatarcia – zachowały się przez dziesiątki lat i jeszcze niedawno były możliwe do odczytania na murze obecnej jednostki wojskowej 5. MBOT przy ul. Wojska Polskiego w Ciechanowie. Ich treść jest następująca: „PROPAGANDA, TV KŁAMIE, DYKTATURA, PRECZ PZPR”.

² Na podstawie informacji dzienniczej z 18 grudnia 1981 r. (AIPN BU 0914/216/3, k. 39 PDF) oraz dokumentów sprawy przeciwko Elżbiecie Błońskiej (AIPN BU 560/2) wiemy, że w Sądzie Rejonowym w Ciechanowie – tak jak zaplanowano – odbyła się tego dnia rozprawa w trybie przyspieszonym przeciwko oskarżonej o to, że w dniu 16 grudnia na parkanie ogradzającym teren Jednostki Wojskowej Nr 2348 przy ulicy Wojska Polskiego w Ciechanowie wykonała białą farbą olejną napisy znieważające organy państwowe PRL i kierowniczą partię polityczną, a prowadzący ją sędzia Janusz Bienkowski, ówczesny prezes Sądu Rejonowego w Ciechanowie, skazał oskarżoną na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz zasądził jej „tytułem opłaty na rzecz Skarbu Państwa” 1200 zł. Elżbieta Błońska odbyła karę więzienia w całości w zakładach karnych w Ostródzie, Grudziądzu i w Fordonie. Podczas jej odbywania w dniach 30 kwietnia–5 maja 1982 r., na znak

W dniu 17. XII. 81 r. w drzwiach 9-ciu mieszkań na terenie Działdowa ujawniono koperty z ulotkami, pisane flamastrem koloru niebieskiego na przebitkowym papierze ze znacznikiem „Polski Walczącej” i następującą treścią:

„Grudzień 70 – Grudzień 81. Nam strzelać nie kazano.
Jeśli ktoś nasz polski dom zapali
To każdy z nas gotowy musi być
Bo lepiej byśmy stojąc umierali
Niż mamy klęcząc na kolanach żyć.
Solol G-d.”

KIEROWNIK SZTABU KW MO
W CIECHANOWIE
płk. inż. B[ażyli] Białokozowicz^d

Źródło: AIPN, KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 0914/216/3, k. 41–43 (PDF), mps.

Nr 12

1981 grudzień 19, Ciechanów – Meldunek dzienny zastępcy komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie ds. Służby Bezpieczeństwa, płk. Bazylego Białokozowicza, na temat sytuacji w województwie ciechanowskim, w tym aresztowania kolejnych osób w ramach akcji „Jodła” oraz rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych w ramach operacji „Klon”.

Ciechanów, dnia 19 grudnia 1981 r.

Tajne^a
Egz. pojed.

DYŻURNY OPERACYJNY
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

INFORMACJA DZIENNA

W zdecydowanej większości społeczeństwo województwa przestrzega ustanowiony porządek prawny wynikający ze stanu wojennego. Na tym tle nie notujemy sytuacji konfliktowych.

solidarności ze współosadzoną Ewą Kubasiewicz, wiceprzewodniczącą KZ NSZZ „Solidarność” w Wyższej Szkole Morskiej w Gdyni i członkinią MKZ NSZZ „Solidarność” w Gdańsku, która doznała przemocy fizycznej ze strony strażników, prowadziła strajk głodowy. Z więzienia została zwolniona 16 czerwca 1982 r. Na jej temat zob. artykuł Dariusza Węclawskiego – <https://ciech24.pl/ciechanowski-slad-po-stanie-wojennym-13-12-2022/> [dostęp: 23.05.2024].

^d Poniżej odręczny podpis kierownika Sztabu KWMO w Ciechanowie, płk. Bazylego Białokozowicza.
^a W lewym górnym rogu pieczętka podłużna: SZYFROGRAM WYSYŁANY Nr 1598; PRZYJĘTO: 19. 12. 81 r., g. 23.15; ZASZYFROWANO: 19. 12. 81 r., g. 23.40.

W dyskusjach i komentarzach wyrażany jest pogląd, że stan wojenny utrzymany zostanie przez dłuższy okres czasu. Znaczna część społeczeństwa uważa, że wielu przywódców „Solidarności” nie zrezygnuje z prowadzonej dotychczas działalności politycznej. Wyraża się opinie, że w związku z obecną sytuacją w kraju państwa zachodnie odmówią nam dalszych kredytów. Szereg spekulatywnych wypowiedzi wywołał fakt, iż W. Jaruzelski nie pojechał do Moskwy na uroczystości związane z 75 rocznicą urodzin Breżniewa. Zdaniem wypowiadających się jest to zagrywka taktyczna, której celem jest uświadomienie i przekonanie społeczeństwa, iż sprawy polskie zostaną załatwione we własnym zakresie bez udziału ZSRR.

Przewodniczący Koła NSZZ RI „Solidarność” we wsi Chrapoń gmina Lutocin Władysław Makowiecki podjął przygotowania w celu zorganizowania strajku rolników na rzecz internowanego działacza tego związku Stanisława Kudlickiego¹,^b pomimo że^b była przeprowadzona ^c z nim^c rozmowa profilaktyczno-ostrzegawcza, w wyniku której podpisał oświadczenie o lojalności. Wydział Śledczy podjął czynności zmierzające do udokumentowania procesowego faktu naruszenia przepisów prawa.

W dniu dzisiejszym „Służba Bezpieczeństwa”^d zatrzymała dwóch działaczy „Solidarności”

– byłego przewodniczącego MKZ w Działdowie Sławomira Willenberga² przeciwko któremu wszczęto postępowanie z art. 46 dekretu o wprowadzeniu stanu wojennego. Wymieniony w dniu 13. i 14. XII. 81 r. organizował zebranie członków MKZ „Solidarność” w Działdowie,

– Lecha Cechowskiego³ pełniącego funkcję komendanta milicji robotniczej w MKZ w Działdowie. W jego mieszkaniu odnaleziono pistolet /samopal/, 10 sztuk amunicji oraz 10 sztuk broni białej /bagnety/. W/wymieniony brał udział w zebraniu organizowanym w dniu 13. XII. 81 r. przez przewodniczącego MKZ-tu w Działdowie S. Willenberga.

¹ Stanisław Kudlicki – właściciel fermu kurzej w miejscowości Seroki, członek Prezydium KWZ NZSS „Solidarność” w Ciechanowie oraz GKZ NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych w Lutocinie, internowany 13 grudnia 1981 r., przebywał w Zakładzie Karnym w Iławie, zwolniony z internowania 27 lutego 1982 r. Na jego temat: A. Pawłowski, dz. cyt., s. 374.

^{b-b} *Fragment dopisany ręcznie. Wykreślone:* z Makowieckim.

^{c-c} *Fragment dopisany ręcznie.*

^{d-d} *Fragment dopisany ręcznie. Wykreślone:* Wydział Śledczy KWMO w Ciechanowie.

² Sławomir Willenberg – lekarz medycyny, zatrudniony w szpitalu w Działdowie, przewodniczący MKZ NSZZ „Solidarność” w Działdowie, aresztowany 21 grudnia 1981 r. i skazany przez Sąd Rejonowy w Działdowie (23 stycznia 1982 r.) na 8 miesięcy pozbawienia wolności. Internowany w okresie od 23 stycznia do 16 kwietnia 1982 r. Ze względu na stan zdrowia odbywał karę poza Zakładem Karnym w Iławie. Na jego temat zob. T. Ruzikowski, *Willenberg Sławomir Jan*, [w:] J. Olszsek i in. (red.), *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, Warszawa 2020, s. 518.

³ Lech Cechowski – mechanik zatrudniony w Spółdzielni Pracy „Spedytor Mazurski” w Działdowie, komendant tzw. milicji robotniczej działającej przy MKZ NZSS „Solidarność” w Działdowie, aresztowany 21 grudnia 1981 r., internowany w Zakładzie Karnym w Iławie od 24 grudnia 1981 r. do 15 stycznia 1982 r. A. Pawłowski, dz. cyt., s. 370.

Dnia 19. XII. 81 r. został również^e zatrzymany Gogoliński Kazimierz⁴ – sekretarz MKZ w Działdowie, który był przewidziany do internowania w ramach akcji „Jodła”. W/wymieniony brał udział w zebraniu członków MKZ w Działdowie zorganizowanym w dniu 13. XII. 81 r. przez S. Willenberga^f i do dnia dzisiejszego ukrywał się^f.

W dniu dzisiejszym w wyniku przeszukania odzyskano 289 sztuk materiałów propagandowych znajdujących się w siedzibie KZ NSZZ „Solidarność” Woj. Szpitala Zespolonego w Ciechanowie, w tym między innymi ulotki klubu Służby Niepodległości.

Dnia 19. XII. 81 r. przeprowadzono dziewięć rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych, które zakończyły się podpisaniem oświadczenia o lojalności.

KIEROWNIK SZTABU KW MO
W CIECHANOWIE
PŁK B[AZYLI] BIAŁOKOZOWICZ^g

Źródło: AIPN, KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 0914/216/3, k. 36–37 (PDF), mps.

Nr 13

1981 grudzień 29, Ciechanów – Meldunek dzienny zastępcy komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie ds. Służby Bezpieczeństwa, płk. Bazylego Białokozowicza, na temat sytuacji w województwie ciechanowskim, odbytych rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych w ramach operacji „Klon”, a także rozmów z pracownikami sądów związanych z „Solidarnością”.

Ciechanów, dnia 29 grudnia 1981 r.

^c *Słowo dopisane ręcznie.*

⁴ Kazimierz Gogoliński – kierowca, pracownik PKS w Mławie Oddział w Działdowie, członek Prezydium MKZ NZSS „Solidarność” w Działdowie, aresztowany przez SB w Nidzicy 19 grudnia 1981 r., internowany w Zakładzie Karnym w Iławie od 23 stycznia do 29 kwietnia 1982 r. (z przerwą od 20 do 28 kwietnia 1982 r.). Na jego temat zob. A. Pawłowski, dz. cyt., s. 371.

^{f-f} *Fragment dopisany ręcznie.*

^g *Poniżej odręczny podpis kierownika Sztabu KWMO w Ciechanowie, płk. Bazylego Białokozowicza.*

Tajne^a

Egz. pojed.

DYŻURNY OPERACYJNY
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

INFORMACJA DZIENNA

Wiadomość o rozwiązaniu komitetu protestacyjnego i wyjeździe na powierzchnię górników w kopalni „Piaś” przyjęta została przez większość społeczeństwa z zadowoleniem. Wśród komentujących ten fakt dominował pogląd, że sytuację w kopalni „Piaś” traktowano jako punkt zapalny w stosunkach społecznych. Jednocześnie wyrażano powszechnie opinię o surowym ukaraniu osób, które wywierały presje na górników.

Wiele dyskusji i komentarzy w różnych środowiskach wywołuje fakt zdrady ojczyzny przez byłych ambasadorów PRL w USA i Japonii. Zdecydowanie przeważają głosy oburzenia i potępienia tego czynu. Na tym tle stawiane są często pytania co się dzieje i w jakiej fazie znajdują się śledztwa przeciwko byłym prominentom i osobo, które doprowadziły kraj do politycznego i gospodarczego kryzysu.

W środowisk członków Stronnictwa Demokratycznego w Nasielsku pozytywnie ocenia się wprowadzenie stanu wojennego. Natomiast krytycznie oceniania jest decyzja o internowaniu niektórych literatów. Wypowiadający się wyrażają przekonanie, że jest to zbyt surowa kara zastosowana dla tej grupy ludzi.

Aktywista NSZZ RI „Solidarność” Józef ĆWIEK zam. Morawy gmina Stupsk znany w środowisku z negatywnego stosunku do Partii i Rządu PRL w dalszym ciągu prowadzi szkodliwą politycznie działalność. Od czasu wprowadzenia stanu wojennego kilkakrotnie w wypowiedziach publicznych rozpowszechnił pogląd, że stan wojenny to robota Rosji, że do nowego roku zginie 4 mln Polaków. Przekonywał swoich rozmówców, że utrzymanie się dotychczasowego rządu oznacza głód dla społeczeństwa. W związku z powyższym Służba Bezpieczeństwa podjęła czynności zmierzające do udokumentowania faktów wrogiej działalności.

Fakt internowania J[ANA] JĘDRZEJEWSKIEGO pracownika Kombinatu Budowlanego w Ciechanowie spotkał się z aprobatą większości załogi kombinatu. Wśród wypowiadających się robotników wyraża się przekonanie, że decyzja o internowaniu w/w uchroniła niektórych młodych pracowników przed zaangażowaniem się w nieodpowiedzialną działalność. Na terenie Kombinatu Budowlanego zaznaczył się w ostatnim okresie czasu wzrost dyscypliny pracy.

Prezes Sądu Wojewódzkiego w Ciechanowie przeprowadził rozmowy z pracownikami Sądu Rejonowego w Mławie. Mające na celu określenie się członków

^a W lewym górnym rogu pieczętka podłużna: SZYFROGRAM WYSYŁANY Nr 1671; PRZYJĘTO: 29. 12. 81 r., g. 23.00; ZASZYFROWANO: 29. 12. 81 r., g. 23.40.

„Solidarności” co do dalszej przynależności do tego związku. Wszyscy pracownicy złożyli oświadczenie o wypisaniu się z „Solidarności” za wyjątkiem małżeństwa JUSZKIEWICZÓW. Dr Juszkiewicz jest wiceprezesem Sądu Rejonowego w Mławie, jednocześnie pełnił funkcję doradcy MKZ NZSS „Solidarność” w Mławie. Juszkiewicz z żoną w rozmowie stwierdził, że podpisanie takiego oświadczenia byłoby sprzeczne z aktualnym stanem prawnym. Uważają oni, że „Solidarność” jest czasowo zawieszona, a nie zdelegalizowana. Ponadto podpisując oświadczenie przyznaliby się do faktu, że ich działalność w tym związku była wroga. Poza tym ubliżałoby to ich godności osobistej. Należy nadmienić, że swój negatywny^b stosunek do ekstremalnych działaczy „Solidarności” i warcholskich metod ich postępowania wyrazili wcześniej w dwóch dokumentach przesłanych przed 13. 12. 81 r. do KK „Solidarności” i regionu Mazowsze. Byli oni głównymi autorami tych dokumentów.

W Lidzbarku Welskim w nocy z dnia 26/27. 12. 81 r. na kilku budynkach użyteczności publicznej oraz prywatnych stwierdzono wrogie napisy. Na budynku poczekalni dworcowej PKP napisano farbą „Precz z PZPR-owską propagandą” w podpisie „Solidarność”^c. Na frontowej ścianie kina miejskiego wykonano napis „MO czy gestapo”. Natomiast na budynku prywatnym wypisano farbą „oprawcy z SB pod sąd”. Do obecnej chwili sprawców nie ustalono. Wszczęte zostało dochodzenie w tej sprawie.

W dniu 29. 12. 1981 r. w ramach akcji „Klon” przeprowadzono pięć rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych z wynikiem pozytywnym.

KIEROWNIK SZTABU KWMO
W CIECHANOWIE
płk. inż. B[azyli] Białokozowicz^d

Źródło: AIPN, KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 0914/216/3, k. 11–13 (PDF), mps.

Nr 14

1982 styczeń 27, Iława – Meldunek dowódcy konwoju st. sierż. Kazimierza Kęsickiego w sprawie transportu do Zakładu Karnego w Barczewie i odmowie pozostania w szpitalu internowanego Franciszka Pogorzelskiego z Ciechanowa.

St. sierż. Kęsicki Kazimierz
dow[ódca] konwoju

Iława, 27. I 1982 r.

^b Słowo dopisane ręcznie.

^c Dalej wykreślone zdanie: Na budynku Szpitala Miejskiego narysowano swastykę niemiecką.

^d Poniżej odręczny podpis kierownika Sztabu KWMO w Ciechanowie, płk. Bazylego Białokozowicza.

Meldunek

Melduję Ob. Naczelnikowi, że w dniu 27. I. 1982 r. o godz. 9.45 transportowałem internowanego ze szpitala w Iławie do szpitala Z[akładu] K[arnego] w Barczewie. Internowany Pogorzelski Franciszek¹ s. Edwarda po przyjeździe do szpitala w Braniewie odmówił zgody na leczenie w tym szpitalu. W czasie badania przez komendanta szpitala nie chciał podać przyczyn chorób, i w ogóle nie odpowiadał na pytania mu zadawane. W związku z odmową zgody na leczenie internowanego nie przyjęto [go] do szpitala. Internowany w obie strony był transportowany karetką pogotowia szpitala.

Kęsicki Kazimierz^a

O powyższym poinformowałem z-cę dyrektora OZZK ppłk. mgr J. Walczaka i poleciłem osadzić internowanego w celi w szpitalu, a lekarzy poinformowałem, aby wzmogli opiekę nad chorym^b.

Źródło: IPN Białystok, Zakład Karny w Iławie. Akta osobowe internowanego: Pogorzelski Franciszek, sygn. IPN Bi 71/36, k. 8 (PDF), oryginał, rękopis.

Nr 15

1982 luty 2, Ciechanów – Pismo KW PZPR w Ciechanowie do KC PZPR w Warszawie w sprawie realizacji zadań związanych z wprowadzeniem stanu wojennego w aparacie partyjnym na terenie województwa ciechanowskiego.

Komitet Wojewódzki PZPR

Ciechanów 2 lutego 1982 r.

Do: Komitet Centralny PZPR
Wydział Organizacyjny, Sektor Informacji
Warszawa

Realizując zadania ustalone przez Biuro Polityczne KZ PZPR w dokumencie z 12 stycznia br. w organizacji partyjnej województwa ciechanowskiego

Ad 1. a/ Przebieg weryfikacji aparatu partyjnego.

Zespoły powołane przez egzekutywę KW PZPR przeprowadziły rozmowy indywidualne z grupą 20 sekretarzy instancji podstawowych. Przeprowadzono

¹ Franciszek Pogorzelski – technik ekonomista, kierownik Działu Towarowego Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa-Książka-Ruch” Oddział w Ciechanowie, przewodniczący KZ NSZZ „Solidarność” w RSW „Prasa-Książka-Ruch” Oddział w Ciechanowie, internowany 13 grudnia 1981 r., przebywał w Zakładzie Karnym w Iławie, skąd został zwolniony 15 lutego 1982 r. Na jego temat zob. A. Pawłowski, dz. cyt., s. 377; W.J. Nicman, dz. cyt., s. 162.

^a Podpis odręczny.

^b Pod spodem pieczętka naczelnika z podpisem: NACZELNIK płk Czesław Głowacki oraz data: 28 sty[cznia] 1982.

również opiniowanie pracowników politycznych aparatu partyjnego na podstawie rozmów, opinii i stałej obserwacji pracy w poprzednich miesiącach oraz w okresie stanu wojennego. 7 osób nie zostało zakwalifikowanych do podwyżek płac z dniem 1 stycznia 1982 r. i będą w odpowiednim czasie przechodziły do innej pracy. Nie zachodziła natomiast potrzeba weryfikacji pracowników z uwagi na ich niewłaściwą postawę polityczną.

b/ Proces samookreślenia się członków władz partyjnych.

Zespoły powołane przez instancje podstawowe przeprowadziły rozmowy z 480 członkami komitetów, komisji rewizyjnych i komisji kontroli partyjnej. W wyniku tych rozmów ze składu komitetów odwołanych zostało 8 osób, których postawa w przeszłości budziła zastrzeżenia, a w toku rozmów zajęły one stanowisko nie do pogodzenia z aktualną sytuacją. Przeprowadzono rozmowy z wszystkimi członkami władz będącymi w „Solidarności”. W toku rozmów większość zajęła stanowisko wyczekujące, najczęściej pisząc o czas do namysłu. Ostateczne rozwiązanie tego tematu nastąpi w najbliższym czasie.

Przeprowadzono też 1077 rozmów z I sekretarzami POP [Podstawowych Organizacji Partyjnych] (570 osób) oraz członkami egzekutyw POP (592 osoby). Z pełnionych funkcji odwołano 19 pierwszych sekretarzy i 5 członków egzekutyw POP. W kilku przypadkach odwołania spowodowane zostały względami osobistymi i rodzinnymi. W zdecydowanej większości wynikały one jednak z niewłaściwego wykonywania przyjętych na siebie obowiązków. Rozmowy służyły aktywizacji członków instancji i egzekutyw POP i poprawy ich pracy partyjnej.

c/ Proces samookreślenia się członków partii.

Do „Solidarności” przed 13 grudnia należało około 5300 członków i kandydatów. Rozmowy przeprowadzono z ok. 2400. W 81 POP rozmowami objęto wszystkich członków partii. Swe wystąpienie z „Solidarności” zadeklarowało 560 osób, a motywowało to swym rozczarowaniem do jej działalności i ujawnieniem faktów obnażających polityczne oblicze przywódców związkowych. Najwięcej wystąpień zanotowano w środowisku wiejskim, gdzie ogniwa „Solidarności” były stosunkowo niewielkie i nie przejawiały zbyt dużej aktywności. W miastach swe wystąpienia deklarowało ok. 10 proc. osób, z którymi rozmawiano. Większość rozmówców zajęła niezdecydowane i wyczekujące stanowisko. Najczęściej powtarzano, iż należy im dać czas do głębszego namysłu, że wstępowali do związku zawodowego i prowadzili w nim działalność związkową i nie utożsamiają [!] w polityczne działania kręgów przywódczych. Rozmowy są na ogół niełatwe, choć trzeba stwierdzić, że pogłębiona refleksja poparta odpowiednią pracą wyjaśniającą wywiera odpowiedni wpływ. Zdecydowano, że rozmowy będą kontynuowane. Do części już odbytych należy wrócić z tym, że obligatoryjnie ustalono powrót do rozmów z osobami pełniącymi funkcje partyjne z wyboru w POP.

Za działalność antypartyjną w związku z różnymi funkcjami sprawowanymi w „Solidarności” wydalono z szeregów PZPR 22 osoby, w tym jednego robotnika, 9 rolników, 12 pracowników umysłowych. Oczyszczając szeregi partyjne skreślono od 13 grudnia 1701 osób, w tym 215 robotników, 312 rolników, 144 pracowników umysłowych. Wśród skreślonych legitymacje złożyło 314 osób, w tym 102 robotników, 118 rolników, 80 pracowników umysłowych. Motywy składania legitymacji były bardzo zróżnicowane, choć najczęściej przedstawiane jako tzw. „zawód do polityki partii”, w tym pojęciu jest protest przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego, ale również na wsi – rolnicy swoje rezygnacje z przynależności do PZPR uzasadniali niemożliwością załatwienia spraw materialnych np. nabycia środków produkcji itp. Właściwie proces samookreślenia się członków partii nie jest zakończony, a w wielu POP unika się jego przeprowadzenia.

Ad 2. Stanowisko frontu ideologicznego w woj., poza nauczycielskim, jest stosunkowo nieliczne.

Przeprowadzone zostały rozmowy kwalifikacyjne ze wszystkimi dziennikarzami „Tygodnika Ciechanowskiego” oraz zespołu terenowego „Trybuny Mazowieckiej”. Środowisko dziennikarzy liczy 12 osób. Z wynikiem pozytywnym zweryfikowano 10 osób, 1 osoba nie została zweryfikowana ze względu na stan zdrowia uniemożliwiający wykonywanie zawodu, a jedna w związku z przejściem do innej pracy /na stanowisko wiceprzewodniczącego ZW ZMW/. Dziennikarze zweryfikowani z wynikiem pozytywnym ściśle współpracują ze wznowionym „Biuletynem Informacyjnym KW PZPR”.

Środowisko pracowników wymiaru sprawiedliwości w woj. liczy 180 osób łącznie z personelem technicznym i obsługi. Do „Solidarności” należało 141 osób. Ze wszystkimi zostały przeprowadzone rozmowy weryfikacyjne, a z sędziami – członkami PZPR rozmawiały również zespoły powołane przez KW PZPR. Wystąpienie z „Solidarności” zadeklarowało 138 osób, w tym wszyscy pracownicy techniczni i obsługi. Pozostania w tym związku zadeklarowało jedynie 3 sędziów. Zgodnie z wnioskami wynikającymi z rozmów przygotowane będą 2 propozycje o pozbawienie prawa wykonywania zawodu sędziego oraz dwie propozycje odwołania ze stanowisk kierowniczych w sądach rejonowych. Odbyto łącznie 375 rozmów z nauczycielami szkół podstawowych. Olbrzymia większość nauczycieli członków partii zajęła w toku rozmów właściwe stanowisko. Były jednak jednostkowe przypadki postaw niewłaściwych i dlatego zastosowano wobec nich kary partyjne w postaci 5 wydaleń oraz 5 skreśleń. Wystąpiono też o pozbawienie 1 osoby prawa nauczania, a wobec 6 osób z kadry kierowniczej postanowiono cofnąć partyjną rekomendację na pełnione stanowiska.

Ad 3. W miesiącu grudniu ubiegłego roku we wszystkich zakładach pracy i instytucjach odbyto posiedzenia egzektyw POP. Dokonano na nich oceny pracy czołowego aktywu z tych środowisk oraz wytyczono najpilniejsze zadania związane z wprowadzeniem stanu wojennego. Na posiedzeniach tych omówiono również sprawę odwołania komisji socjalnych i zespołów propagandowych.

Poza zebraniem organizacji partyjnych przeprowadzono cały szereg rozmów /mowa o nich była w pkt. 1/. Znaczna część czołowego aktywu niepełniącego innych zadań została skierowana do oddziałów samoobrony, które po pierwszym etapie funkcjonowania ukierunkowanego głównie na służby patrolowe i zwalczania przejawów wrogiej propagandy przeszły do aktywnej pracy agitacyjnej. Zwiększono ilość aktywu robotniczego w tych oddziałach. Łącznie członkowie samoobrony obsłużyli w styczniu 186 zebrań partyjnych. Do obsługi zebrań skierowano pracowników KW PZPR. Obsłużyli ich oni około 250. Pierwsi sekretarze instancji stopnia podstawowego obsłużyli 190 zebrań, a sekretarze i członkowie egzekutyw komitetów miejskich i komitetów gminnych blisko 600. Można więc stwierdzić, że iż większość zebrań organizacji partyjnych odbywała się z udziałem czołowego aktywu województwa.

Przeprowadzono szereg prac propagandowych. Wznowiono po pewnej przerwie wydawanie „Biuletynu Informacyjnego Komitetu Wojewódzkiego” w nakładzie od 1 tys. do 1,5 tys. egzemplarzy. Jest on przekazywany do organizacji partyjnych poprzez instancje terenowe. W zakładach pracy zalecono wykonanie tablic informacyjnych POP /jeśli takimi nie dysponowały/. Przekazuje się systematycznie materiały propagandowe otrzymane ze szczebla centralnego, opracowano też i powielono szereg materiałów /głównie w postaci ulotek/.

W aktualnej sytuacji działania instancji mają charakter wewnątrzpartyjny, dotyczą porządkowania spraw partii. Pracy o charakterze masowo-politycznym nie rozwija się na szerszą skalę. W części zakładów działają radiowęzły. Zamierza się odbyć w województwie zebrania ogólnowiejskie – tak aby dotrzeć do całej wsi. Brak jest koncepcji pracy, dotarcia do całych załóg. Siły POP w zakładach pracy województwa są na ogół niewielkie. Np. w Galewie Zakład Prefabrykatów na 560 osób załogi do POP należy 35, a w Lidzbarku Zakład Elementów Budowlanych na 216 osób załogi w POP jest 16 osób. To również limituje możliwości oddziaływania POP na załogi.

Ad 4. Komisje socjalne zostały powołane we wszystkich prawie zakładach pracy na terenie województwa. O powołaniu komisji poinformowano załogi zakładów poprzez ogłoszenia. Część komisji przygotowała regulaminy pracy i ramowe plany pracy skorelowano z zakładowymi planami działalności socjalno-bytowej.

Charakterystycznym zjawiskiem jest fakt niezwłocznego podejmowania problemów pracowniczych przez komisje socjalne i tak podjęły one np. sprawy związanej z organizacją choinek noworocznych dla dzieci, zabezpieczenia tradycyjnych paczek, wypłat zasiłków z tytułu śmierci i urodzin, podjęto sprawy zbiorowego zaopatrzenia w niektóre artykuły spożywcze i przemysłowe, jak również sprawy zbiorowego żywienia. Udzielono w różnej postaci pomocy rencistom i emerytom organizując pomoc m.in. w zakupie i dowozie węgla.

W 276 komisjach socjalnych w większych zakładach pracy województwa można stwierdzić, że w ich składzie członkowie partii stanowią 47 proc., a bezpartyjni niespełna 50 proc. Prawie 11 proc. składu komisji stanowią członkowie ZSMP,

a młodzi do lat 29 – 14 proc. Zdecydowana większość w składach komisji społecznych stanowią pracownicy umysłowi bo plus/minus 71,5, robotnicy 27,5 proc. Kobiety stanowią 46 proc. Pod względem przynależności do zawieszonych związków zawodowych sytuacja przedstawia się następująco: 57 proc. to członkowie związków branżowych, 34 proc. to członkowie „Solidarności”, 1 proc. członkowie związków autonomicznych, a 8 proc. to członkowie komisji nie należący do żadnego ze związków zawodowych.

Inicjatywa powołania komisji społecznych spotkała się z ogólną aprobatą załóg pracowniczych. Z dotychczasowych informacji wynika, że działalność ich jest dobrze ukierunkowana, choć napotyka ją one za szereg trudności w rozwiązywaniu podstawowych spraw dotyczących zaopatrzenia robotników w odzież ochronną i obuwie oraz środki czystości.

Ad 5. W sprawie podwyżek cen zaopatrzeniowych i detalicznych w wybranych zakładach pracy i środowiskach zorganizowane zostały konsultacje. Pierwszą przeprowadzono w 19 przedsiębiorstwach oraz odbyto spotkania środowiskowe w komitetach miejskich i miejsko-gminnych. Dyskutowano w oparciu o materiały opracowane przez państwową komisję cen /tzn. broszurę Krasińskiego/. Drugą natomiast w 15 zakładach /tych samych, które objęte były pierwszą konsultacją/ oraz również w komitetach miejskich i miejsko-gminnych. Dyskusja dotyczyła propozycji przedstawionych przez Komitet Gospodarczy Rady Ministrów. Konsultacje przeprowadzali w zakładach pracy pracownicy polityczni KW PZPR, a w komitetach partyjnych sekretarze instancji. Problemy związane ze zmianami cen były też jednym z ważniejszych problemów we wprowadzaniu do dyskusji i wypowiedziach uczestników zebrań partyjnych odbywanych w miesiącu styczniu. Materiały związane z przygotowaniem zmian cen /m.in. list Komitetu Gospodarczego Rady Ministrów i jego propozycje/ zostały opublikowane w „Biuletynie Informacyjnych KW PZPR” oraz w specjalnie przygotowanej audycji dla radiowęzłów zakładowych.

W[itold] Gadomski²
z-ca kier. Wydziału Organizacyjnego KC PZPR

Źródło: Archiwum Akt Nowych w Warszawie, PZPR. Komitet Centralny w Warszawie. Wydział Organizacyjny, sygn. XII-5073, teleks/mps

Nr 16

1982 luty 5, Ciechanów – Meldunek dzienny zastępcy komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie ds. Służby Bezpieczeństwa, płk. Bazylego Białokozowicza, na temat sytuacji społeczno-politycznej w województwie ciechanowskim,

² Witold Gadomski – w PZPR od 1960 r., w latach 1981–1985 zastępca kierownika Wydziału Organizacyjnego KC PZPR w Warszawie. Na jego temat: W. Janowski, A. Kochański, *Informator o strukturze i obsadzie personalnej centralnego aparatu PZPR 1948–1990*, Warszawa 2000, s. 125.

w tym spraw osób internowanych zwolnionych z miejsc odosobnienia, a także odbytych rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych z duchownymi diecezji płockiej w Wydziale ds. Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Ciechanowie.

Ciechanów, dnia 5. 02. 1982 r.

Tajne^a

Egz. pojedynczy

DYŻURNY OPERACYJNY
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

INFORMACJA DZIENNA

W sytuacji społeczno-politycznej województwa nie zaszły istotne zmiany. W różnych środowiskach i grupach społeczno-zawodowych notujemy zmniejszenie społecznego zdenerwowania^b faktem zmiany cen. Na tym tle nie stwierdzono wrogich i negatywnych faktów.

Wśród niektórych załóg pracowniczych większych zakładów pracy wyrażany jest pogląd, że stan wojenny w kraju może potrwać i dwa lata, po to aby społeczeństwo przyzwyczać do normalnej i wydajnej pracy. Szczególnie w środowisku robotniczym krytycznie oceniana jest działalność obecnych władz za niezdecydowane działanie zmierzające do osądzenia byłej ekipy E. Gierka. W wypowiedziach i komentarzach podkreśla się, że w stosunku do ekstremalnych b. działaczy „Solidarności” władze postępują odmiennie wymierzając im duże wyroki. Często wyrażany jest pogląd, że z chwilą zniesienia stanu wojennego b. przywódcy zostaną zwolnieni z ośrodków odosobnienia nie ponosząc żadnej kary.

W wielu zakładach pracy notujemy krytyczne wypowiedzi w sprawie działalności zakładowych komisji socjalnych. Powszechnie wyrażany jest pogląd, że w skład komisji socjalnych wchodzi osoby nie reprezentujące środowisk pracowniczych i działające pod dyktando dyrekcji.

Wiele niepokoju wśród społeczeństwa wywołują działania państw zachodnich wobec Polski, głównie USA. Dominuje przekonanie, że restrykcje gospodarcze i wrocie socjalizmowi działania polityczne podejmowane przez administrację amerykańską mogą zbyt daleko odsunąć w czasie moment wyjścia Polski z kryzysu politycznego i gospodarczego. W dalszym ciągu występuje duże zainteresowanie społeczeństwa audycjami zachodnich rozgłośni radiowych. Osoby wypowiadające się oceniają, że na tle zachodnich audycji nasze środki masowego przekazu podają tylko to co jest im wygodne, pomniejszając wagę niektórych faktów.

^a W lewym górnym rogu pieczętka podłużna: SZYFROGRAM WYSYŁANY Nr 256; PRZYJĘTO: 05. 02. 82 r., g. 21.30; ZASZYFROWANO: 05. 02. 82 r., g. 22.50.

^b Słowo dopisane ręcznie.

B[olesław] Szerypo¹ b. przewodniczący „Solidarności” w Zakładzie „Polam” w Pułtuskach zwolniony z zakładu dla internowanych 25. 01. 82 r. dotychczas nie podjął w swoim zakładzie pracy. Wymieniony spotyka się w gronie swoich znajomych w kawiarni „Światowit” w Pułtuskach. W tym gronie zaprzeczył m. in. rozpowszechnianym pogłoskom o nieludzkim traktowaniu internowanych. Powiedział, że podczas pobytu w zakładzie karnym przebywał razem z nim jeden z członków KK NSZZ „Solidarność”, który zaproponował mu po wyjściu na wolność spotkanie i podjęcie działalności związkowej. Propozycję tą prawdopodobnie odrzucił, motywując to złym stanem zdrowia oraz postanowieniem o podporządkowaniu się obowiązującym w kraju przepisom prawnym.

W dniu 4. 02. 82 r. w Wydziale d/s Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Ciechanowie odbyła się pierwsza tura rozmów profilaktyczno-ostrzegawczych z czterema księżmi, tj. z dwoma dziekanami – ciechanowskim ks. Czesławem Głowickim i pułtuskim – ks. Józefem Mikołajczykiem oraz z dwoma proboszczami – ks. Romualdem Jaworskim z Płońska i ks. Franciszkiem Galem z Głinojecka. Trzech pierwszych w rozmowie nie kwestionowało przedstawionych zarzutów. Jednocześnie stwierdzili, że ich działania, bądź ich podwładnych, nie były szkodliwe dla PRL. Natomiast ks. Gal po wysłuchaniu przedstawionych mu zarzutów w ogóle nie podjął rozmowy i opuścił urząd.

KIEROWNIK SZTABU KWMO
W CIECHANOWIE
PŁK INŻ. B[AZYLI] BIAŁOKOZOWICZ^b

Źródło: AIPN, KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 0914/216/4, k. 324–325 (PDF), mps.

Nr 17

1982 luty 16, Ława – Protokół dotyczący użycia siły przez funkcjonariuszy Zakładu Karnego w Ławie wobec internowanego Stanisława Adamczyka, który odmówił wyjścia z celi na rozmowę z komendantem ośrodka w celu wymierzenia mu kary dyscyplinarnej za zabicie szyby w oknie celi i zerwanie siatki.

Ośrodek odosobnienia
Ława^b

Ława, dnia 16. 02. 1982 r.^a

¹ Bolesław Szerypo – przewodniczący KZ NZSS „Solidarność” w Fabryce Sprzętu Oświetleniowego i Urządzeń Technicznych „POLAM” w Pułtuskach, konsultant NSZZ „Solidarność” Regionu Mazowsze na województwo ciechanowskie, internowany 13 grudnia 1981 r., przebywał w Zakładzie Karnym w Ławie do 25 stycznia 1982 r. Na jego temat: A. Pawłowski, dz. cyt., s. 379.

^b *Poniżej odręczny podpis.*

^a *Miejsce i data dzienna wpisane ręcznie.*

^b *Przekreślone: ZAKŁAD KARNY (ARESZT ŚLEDZCY) i wpisane ręcznie: Ośrodek odosobnienia Ława.*

Protokół z zastosowania szczególnego środka bezpieczeństwa oraz użycia siły fizycznej

Część I

1. W dniu 16. 02. 1982 r. o godz. 18. 20^c na podstawie decyzji ^dKomendanta Ośrodka Odosobnienia w Iławie płk. Czesława Głowackiego^d zastosowano względem ^einternowanego: Adamczyk Stanisław Mieczysław, s. Ignacego, ur. 14.11.1918 r.^e, osadzonego w oddziale nr III w celi nr 5^f szczególny środek bezpieczeństwa w postaci ^gużycia siły fizycznej^g.
2. Przyczyna zastosowania środka bezpieczeństwa oraz użycia siły fizycznej: ^hodmówił wyjścia z sali na rozmowę do komendanta ośrodka w celu wymierzenia kary dyscyplinarnej za zniszczenie mienia^h.
3. Zachowanie się internowanego w czasie zastosowania względem niego szczególnego środka bezpieczeństwa oraz użycia siły fizycznej: zachowanie bierne, krzyczał głośno czym prowokował współinternowanych do zbiorowego wystąpienia w celu zakłócenia ładu i porządkuⁱ.
4. Dane osobowe osób biorących udział lub obecnych przy zastosowaniu szczególnego środka bezpieczeństwa oraz użycia siły fizycznej:
 - 1) Gagacki Wiesław plut. oddziałowy
 - 2) Rzymowski Ryszard st. kpr. oddziałowy
 - 3) Witkowski Kazimierz st. kpr. strażnik
 - 4) Bierej [?] Grzegorz ppor. instr[uktor]
 - 5) Kalinowski Stanisław plut. strażnik

Podpisy

- 1) Gagacki Wiesław
- 2) Rzymowski Ryszard
- 3) K. Witkowski
- 4) *podpis nieczytelny*
- 5) Kalinowski Stanisław

^c Data i godzina wpisane ręcznie.

^{d-d} Wpisane ręcznie.

^{e-e} Wpisane ręcznie.

^f Numer oddziału i numer celi wpisane ręcznie.

^{g-g} Wpisane ręcznie.

^{h-h} Wpisane ręcznie. Po prawej stronie podłużna pieczęć: Komendant Ośrodka Odosobnienia i odręczny podpis płk. Czesława Głowackiego.

ⁱ⁻ⁱ Wpisane ręcznie.

^j Poniżej nazwiska, imiona, stopnie i stanowiska służbowe wpisane ręcznie.

Część II

[...]

Część III

1. Do protokołu załącza się n/w dokumenty dot. niniejszego wypadku^k użycia siły fizycznej:
 - 1) ^lMeldunek o popełnieniu przekroczenia^l.
2. Decyzja naczelnika zakładu karnego/aresztu śledczego po zapoznaniu się z treścią protokołu i załączonych dokumentów: ^lstwierdzam prawidłowość działania funkcjonariuszy^l.
Data 17. 02. 1982 r.^m
3. [...]

Wyk. w 2 egzemplarzach

1 egz. akta skazanego/tymczasowo aresztowanego

2 egz. akta działu ochrony

Źródło: IPN Gdańsk, Ośrodek Odosobnienia w Kwidzynie. Akta osobowe internowanego: Adamczyk Stanisław Mieczysław, sygn. IPN Gd 162/86, k. 25–26 (PDF), oryginał, wypełniony ręcznie formularz.

Nr 18

1982 luty 17, Iława – Protest pisemny wystosowany do ministra sprawiedliwości przez internowanego Stanisława Adamczyka, którego 16 lutego 1982 r. strażnicy więzienni siłą wyprowadzili z celi na rozmowę z komendantem ośrodka w celu wymierzenia mu kary dyscyplinarnej za zabicie szyby w oknie celi.

Stanisław Adamczyk

Internowany

ZK

ul. 1 Maja 14

14-200 Iława

ZK, Iława, dn. 17.02.82 r.

^k Dalej wykreślone: zastosowania szczególnego środka bezpieczeństwa.

^{l-1} Wpisane ręcznie, a po prawej stronie podłużna pieczętka; Kierownik Działu Ochrony Zakładu Karnego w Iławie por. Jarosław Burandt i odręczny podpis kierownika.

^{l-1} Wpisane ręcznie

^m Po prawej stronie podłużna pieczętka: Komendant Ośrodka Odosobnienia i odręczny podpis płk. Czesława Głowackiego.

Do
Ministra Sprawiedliwości^a

Protest

Kiedy w dniu 16 lutego br. wezwano mnie na przesłuchanie zwróciłem się do strażnika więziennego, by mógł pójść ze mną jeden z kolegów jako świadek. Otrzymałem odpowiedź odmowną i po chwili w naszej celi zjawili się kilku strażników. Wówczas, podczas doprowadzania mnie na przesłuchanie znani mi z widzenia dwaj strażnicy użyli przemocy zarzucając mi worek na głowę i bijąc mnie w twarz. Od tej pory odczuwam bóle zębów i głowy spowodowane uderzeniem pięścią. Podkreślam, że podczas w/wym. wydarzenia nie stawiałem oporu czynnego, czego były świadkami osoby trzecie.

Przesłuchanie, jak się później dowiedziałem dotyczyło wybicia w celi szyby. Posądzony o to, na skutek doznanego spazmatycznego szoku, przyznałem się, co jednak prawdą nie jest.

W związku z powyższym składam na Pana ręce kategoryczny protest i żądam natychmiastowego ukarania sprawców brutalnego pobicia. Jednocześnie oświadczam, że w/wym. wydarzenie świadczy o metodach, jakich używa się chcąc złać nas i naszą godność^b.

Do wiadomości:

1. Episkopatu Polski
2. Komendanta ZK w Iławie

Źródło: IPN Gdańsk, Ośrodek Odosobnienia w Kwidzynie. Akta osobowe internowanego: Adamczyk Stanisław Mieczysław, sygn. IPN Gd 162/86, k. 32–33 (PDF), oryginał, rękopis.

Nr 19

1982 marzec 22, Mława – Naczelnik Wydziału Śledczego KWMO w Ciechanowie przesyła do komendanta ośrodka odosobnienia w Iławie decyzję komendanta wojewódzkiego w Ciechanowie o uchyleniu internowania wobec Tadeusza Olaszewskiego z prośbą o wpisanie do świadectwa zwolnienia obowiązkowego stawienia się internowanego w siedzibie KWMO w Ciechanowie.

^aMława, dnia 22 marca 1982 r.

Egz. nr 1^b

^a Po lewej stronie odręczna adnotacja komendanta: Protestów nie rozpatruję, poniżej odręczny podpis z datą 23 marca 1982 r.

^b Poniżej odręczny podpis Stanisława Adamczyka.

^a W lewym górnym rogu pieczętka: Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej w Ciechanowie, L. dz. PS-163/82, obok pieczętka: Ośrodek Odosobnienia w Iławie, 29. 03. 82; 020/82.

^b Liczba wpisana ręcznie.

KOMENDANT
OŚRODKA ODOSOBNIENIA

W IŁAWIE

W załączniku przesyłam Decyzję nr 14/82 o uchyleniu internowania wobec Tadeusza OLSZEWSKIEGO¹.

W świadectwie zwolnienia proszę dokonać wpisu, aby w/w w dniu 30. 03. 1982 r. zgłosił się do KWMO w Ciechanowie z siedzibą w Krubinie, pawilon nr 1, pokój nr 16, o godz. 10.00.

Zał. 1

Wykonano w 2 egz.

Egz. nr 1 – adresat

NACZELNIK WYDZIAŁU ŚLEDZCZEGO
KWMO W CIECHANOWIE

Egz. nr 2 – a/a

Mjr ST[ANISŁAW] ORŁOWSKI²

Opr. OS/masz. SW

Źródło: IPN Białystok, Zakład Karny w Iławie. Akta osobowe internowanego: Olszewski Tadeusz, sygn. IPN Bi 71/170, k. 9 (PDF), oryginał, mps.

Nr 20

1982 kwiecień 3, Iława – Podanie z wnioskami internowanego, lekarza medycyny Mieczysława Węglewicza, do komendanta ośrodka odosobnienia, naczelnika Zakładu Karnego w Iławie, płk. Czesława Głowackiego, w sprawie zaniedbań sanitarno-higienicznych oraz czynników wpływających negatywnie na stan zdrowia internowanych w Iławie.

Mieczysław Węglewicz¹ s. Karola
Lekarz med.

¹ Tadeusz Olszewski – mgr farmacji, kierownik apteki w Grudusku, zamieszkały w Mławie, przewodniczący Zarządu Oddziału Miejskiego PAX w Mławie, współorganizator NZSS „Solidarność” Rolników Indywidualnych w gminie Grudusk, internowany 13 grudnia 1981 r., przebywał w Zakładzie Karnym w Iławie do 29 marca 1982 r. Na jego temat zob. A. Pawłowski, dz. cyt., s. 376.

² Stanisław Orłowski – major SB, w latach 1975–1983 naczelnik Wydziału Śledczego KWMO w Ciechanowie. Na jego temat zob. P. Piotrowski (red.), dz. cyt., s. 100.

¹ Mieczysław Węglewicz – lekarz w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Ciechanowie, członek Prezydium MKZ NSZZ „Solidarność” w Ciechanowie, aresztowany przez SB 21 grudnia 1981 r., od 23 grudnia 1981 r. internowany w Zakładzie Karnym w Iławie, a od 15 czerwca 1982 r. w Zakładzie Karnym w Kwidzynie. Zwolniony z internowania 22 czerwca 1982 r. Na jego temat: A. Pawłowski, dz. cyt., s. 380; A. Golik, *Kalendarium internowanego*, [w:] B.K. Gołąb, W. Kałudziński (oprac.), *Kwidzyn. W niewoli brata mego... Stan wojenny*, Olsztyn 2005, s. 111–112.

Obywatel Komendant
Ośrodka Odosobnienia
w Iławie^a

Niniejszym zwracam uwagę na rażące zaniedbania sanitarno-higieniczne, a także czynniki negatywnie wpływające na stan zdrowia, występujące w tutejszym Ośrodku Odosobnienia.

1. Zły stan sanitarny łaźni: na podłodze w łaźni znajdują się drewniane podesty-drabinki, uszkodzone, o nierównej powierzchni, będące doskonałym siedliskiem drobnoustrojów wywołujących grzybicę skórno-naskórkową. Choroba ta obecnie szerzy się wśród internowanych i niektórzy z nich z obawy przed nią nie chcą korzystać z łaźni. Należy niezwłocznie przeprowadzić gruntowną dezynfekcję łaźni i wymienić podesty na nowe, ^bcałkowicie gładkie, łatwe do utrzymania w należytej czystości, najlepiej z innego niż drewno materiału^b. Problem ten zgłaszałem Obywatelowi Komendantowi w końcu lutego ustnie.

2. Walory organoleptyczne obiadów, a w szczególności zapach większości posiłków, powodują, że wielu internowanych rezygnuje z ich przyjmowania, posilając się przez wiele dni i tygodni wyłącznie suchym prowiantem. Szczególnie przykrym zapachem wyróżniają się dania w skład których wchodzi kapusta. Wiele cennych i niezbędnych składników pokarmowych zawartych w obiadach nie jest spożywanych i ulega zmarnowaniu z powodu niewłaściwego, niedbałego czy może niezgodnego z recepturą sposobu przyrządzania posiłków.

3. Spacerzy: wnoszę o wydłużenie czasu pobytu na spacerach dla wszystkich chętnych do 3 godzin. Obecnie występują bardzo sprzyjające warunki atmosferyczne. Przedłużone spacery w dni słoneczne wpłyną korzystnie na ogólny stan zdrowia internowanych, a w szczególności na stan czystości skóry u wielu osób cierpiących na trądzik młodzieńczy i u chorych na łuszczycę. Ponadto u wszystkich dłużej korzystających z ruchu na świeżym powietrzu poprawi się wydolność krążeniowo-oddechowa, znacznie obniżona obecnie wskutek wielomiesięcznego więzienia, przy bardzo krótkich spacerach w okresie zimowym^c.

4. Mając powyższe na uwadze wnoszę o nie stosowanie (ze względów zdrowotnych) represji za przewinienia przeciw regulaminowi w postaci pozbawienia spaceru^d.

5. W niektórych celach brak nadal szczotek i śmietniczek do zmiatania podłóg co utrudnia utrzymanie należytej czystości^e.

^{b-b} Fragment podania podkreślony ręcznie przez komendanta.

^c Na marginesie adnotacja komendanta: możliwość.

^d Na marginesie znak zapytania.

^e Na marginesie znak zapytania.

6. Niedostateczne oświetlenie: w wielu celach na wysokości 3,5 m jarzą się zwykle żarówki o mocy od 60 do max. 100 W, które dają oświetlenie o bardzo słabym natężeniu, dalekim od wymaganego zasadami higieny wzroku. Należy zainstalować żarówki o mocy co najmniej 150 W lub dodatkowe punkty świetlne^f.

7. W związku z potrzebami wielu internowanych pragnących uczyć się, czytać i studiować w całkowitym spokoju proponuję utworzenie tzw. „sali cichej pracy własnej” jak ma to miejsce w niektórych ośrodkach odosobnienia^g.

Zwracam się do Obywatela Komendanta z prośbą o rychłe i stanowcze rozpatrzenie zgłoszonych powyżej wniosków.

Z poważaniem

Iława, 3. 04. 82 r.

Mieczysław Węglewicz^h

Źródło: IPN Gdańsk, Ośrodek Odosobnienia w Kwidzynie. Akta osobowe internowanego: Węglewicz Mieczysław, sygn. IPN Gd 162/19, k. 7–8 (PDF), oryginał, rękopis.

Nr 21

1982 lipiec 23, Ciechanów – Decyzja komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie, ppłk. Stanisława Koebcke o czterotygodniowej przerwie w internowaniu wydana dla Jana Sławomira Cegielki.

^aDECYZJA Nr 3/82

o przerwie w internowaniu

Biorąc pod uwagę trudne warunki rodzinne oraz poprawne zachowanie się w Ośrodku Odosobnienia Obywatela:

nazwisko i imię: CEGIEŁKA Jan Sławomir¹

imiona rodziców: Józef, Krystyna

^f Na marginesie adnotacja komendanta: sprawdzić.

^g Na marginesie adnotacja komendanta: jedna już istnieje.

^h Poniżej dopisane ręcznie przez komendanta płk. Czesława Głowackiego: W dniu 10. 04. 82 omówiłem wnioski i wydałem stosowne zalecenia. Obecni: 1. z-ca Prejs, 2. mjr Kamiński, 3. kpt. Staniszewski. Na końcu odręczny podpis komendanta. Dodajmy w tym miejscu, że według wspomnień internowanych w Iławie zastępcą komendanta był kpt. Ludwik Preiss. Zob. W. Kałudziński (oprac.), dz. cyt., s. 57, 96, 116.

^a W lewym górnym rogu pieczętka: Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej w Ciechanowie, L. dz. brak wpisu.

¹ Jan Sławomir Cegielka – przewodniczący MKZ NZSS „Solidarność” w Fabryce Maszyn Żniwnych w Żurominie, internowany 14 grudnia 1981 r. po odmowie podpisania oświadczenia o lojalności. Przebywał w Zakładzie Karnym w Iławie i Kwidzynie. Zwolniony z internowania 21 sierpnia 1982 r. Na jego temat: A. Pawłowski, dz. cyt., s. 370; A. Golik, dz. cyt., s. 111, 118; *Wykaz osób internowanych osadzonych w Zakładzie Karnym Kwidzyn*, [w:] B.K. Gołąb, W. Kałudziński (oprac.), dz. cyt., s. 372.

data i miejsce urodzenia: 15. 06. 1956 r. Działdowo
zawód i miejsce pracy: mechanik – Fabryka Maszyn Żniwnych w Żurominie
miejsce zamieszkania: Kuczbork-Osada, ul. [...]
internowanego na podstawie decyzji nr 32/81 z dnia 14. 12. 1981 r.

postanawia się:

1. czasowo zwolnić go z Ośrodka Odosobnienia w Kwidzynie na okres czterech tygodni
2. decyzję niniejszą przekazać Komendantowi Ośrodka w Kwidzynie w celu jej wykonania.

KOMENDANT WOJEWÓDZKI MO
W CIECHANOWIE^b

Ciechanów, dnia 23. 07. 1982 r.^c

Źródło: IPN Gdańsk, Ośrodek Odosobnienia w Kwidzynie. Akta osobowe internowanego: Cegielka Jan Sławomir, sygn. IPN Gd 162/118, k. 9 (PDF), oryginał, formularz wypełniony maszynowo.

Nr 22

1982 listopad 2, Ciechanów – Decyzja komendanta wojewódzkiego MO w Ciechanowie, ppłk. Stanisława Koebecke o uchyleniu internowania wobec osadzonego w Zakładzie Karnym w Kwidzynie Tadeusza Wiesława Ochtabińskiego.

^aDECYZJA Nr 22/82 o uchyleniu internowania

Uznając, że ustaly przyczyny uzasadniające internowanie w ośrodku odosobnienia obywatela:

nazwisko i imię: OCHTABIŃSKI Tadeusz Wiesław¹

imiona rodziców: Stanisław i Anna

data i miejsce urodzenia: 17. 01. 1951 r. w Pułtusk

zawód /zajęcie/ i miejsce pracy: technik „POLAM” w Pułtusk

miejsce zamieszkania: Pułtusk, ul. [...]

^b Pod spodem odręczny podpis ppłk. Stanisława Koebecke, a po lewej stronie odcisnięta okrągła pieczęć: KWMO W CIECHANOWIE.

^c *Data dzienna wpisana ręcznie.*

^a *W lewym górnym rogu pieczęć: Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej w Ciechanowie, L. dz. brak wpisu.*

¹ Tadeusz Ochtabiński – technik, zatrudniony w Fabryce Sprzętu Oświetleniowego i Urządzeń Technicznych „POLAM” w Pułtusk, przewodniczący MKZ NSZZ „Solidarność” w Pułtusk, internowany 14 maja 1982 r., przebywał w Zakładzie Karnym w Kwidzynie do 4 listopada 1982 r., z przerwą od 24 lipca do 21 sierpnia i od 18 września do 4 listopada 1982 r. Na jego temat zob. A. Golik, *Kalendarium internowanego*, s. 118, 121; *Wykaz osób internowanych osadzonych...*, dz. cyt., s. 376.

internowanego na podstawie decyzji nr 32/81 z dnia 14. 12. 1981 r.
na zasadzie art. 43 ust. 5 dekrety z dnia 13 grudnia 1981 r. o stanie wojennym
postanawia się:

1. uchylić decyzję nr 8/82 z dnia 14. 05. 82 r. o internowaniu ob. Ochtabińskiego Tadeusza Wiesława
2. decyzję niniejszą przekazać Komendantowi Ośrodka w Kwidzynie w celu niezwłocznego zwolnienia internowanego.

KOMENDANT WOJEWÓDZKI MO^b

Ciechanów, dnia 2. 11. 1982 r.

Źródło: IPN Gdańsk, Ośrodek Odosobnienia w Kwidzynie. Akta osobowe internowanego: Ochtabiński Tadeusz Wiesław, sygn. IPN Gd 162/247, k. 16 (PDF), oryginał, formularz wypełniony maszynowo.

Nr 23

1982–1983 (brak daty) – Dokument Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Ciechanowie zawierający opis sytuacji na terenie województwa ciechanowskiego przed i po wprowadzeniu stanu wojennego.

[Ciechanów 1982–1983]

^aNa obszarze województwa ciechanowskiego w okresie posierpniowym sytuacja była na ogół spokojna. Odnowę społeczeństwo przyjęło z powagą i z perspektywą naprawy. Tworzące się struktury „Solidarności” w miastach, zakładach pracy i na wsi były organizacyjnie słabe. Komórki, ogniwa i MKZ nie przejawiały wzmożonej działalności. W samym MKZ województwa ciechanowskiego przez cały czas panowały rozgrywki personalne. Brak było zdecydowanych przywódców. Największą aktywność przejawiały zakłady:

- POLAM w Pułtusk
- Z[akła]dy Graficzne w Ciechanowie.

Strajki i przerwy w pracy były sporadyczne. Do akcji ogólnokrajowych „Solidarności” w postaci pogotowia strajkowego województwo było włączone bez większej aktywności. Akcja plakatowa i ulotkowa była nieznaczna. W okresie tym tworzenia i działania bojówek i grup wywrotowych nie stwierdzono. Sytuacja gospodarcza i polityczna w kraju i następstwa kryzysu miały znaczny wpływ

^b Pod spodem odręczny podpis ppłk. Stanisława Koebecke, a po lewej stronie odciśnięta okrągła pieczęć: KWMO W CIECHANOWIE.

^a W lewym górnym rogu pieczętka: Wojewódzki Sztab Wojskowy Ciechanów, ręcznie przekreślona. Dokument nie posiada daty dziennej.

na załamanie się sytuacji w województwie i odwrotnie – jako regionu rolniczego znacznie wpłynęło na sytuację żywnościową w kraju.

Bezpośrednio przed wprowadzeniem stanu wojennego sytuacja w decydujący sposób pogorszyła się. Wzmagaly się strajki i przestoje w pracy. Wzmagaly się ze strony „Solidarności” coraz to nowe żądania. Rolnicy nie dostarczali na punkty skupu żywca i płodów rolnych. Administracja terenowa i organizacje partyjne utracily wpływ w swej działalności.

Wprowadzenie stanu wojennego na obszarze województwa odbyło się sprawnie, spokojnie i bez zakłóceń. Na szybkie opanowanie sytuacji miało wpływ internowanie kilkudziesięciu aktywistów i przywódców lokalnych „Solidarności”. Nie było strajków i demonstracji. Lokalne próby zająć były i są do dzisiaj. Zdecydowanie spokojna sytuacja panuje na wsi wśród rolników. Największa działalność ekstremalnych elementów „Solidarności” panuje w rejonie i w samym Działdowie oraz Lidzbarku Welskim. Tam też pojawia się najwięcej ulotek.

Wśród grup społecznych największą wrogą działalność do decyzji WRON i ustaleń stanu wojennego przejawia część nauczycieli i lekarzy szukając poparcia wśród młodzieży. Były i są przypadki pobicia funkcjonariuszy MO. Napadów i sabotaży na obiekty wojskowe, gospodarcze i operacyjne nie było. Napadów na żołnierzy WP, kradzieży i pozyskania broni nie było i nie ma^b.

Źródło: AIPN, Wojewódzki Sztab Wojskowy w Ciechanowie, sygn. BU 1414/155, k. 15–16, maszynopis.

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

Archiwum Akt Nowych w Warszawie: PZPR Komitet Centralny w Warszawie, Wydział Organizacyjny, sygn. XII-5073.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie: KWMO w Ciechanowie, sygn. BU 0914/216/3; BU 0914/216/4; BU 01218/73; BU 01218/77; Wojewódzki Sztab Wojskowy w Ciechanowie, sygn. BU 1414/155.

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku: Zakład Karny w Iławie, sygn. Bi 71/36; Bi 71/99; Bi 71/170.

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku: Zakład Karny w Kwidzynie, sygn. Gd 162/8; Gd 162/19; Gd 162/86; Gd 162/118; Gd 162/247; Gd 587/1.

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, sygn. Po 161/1.

Literatura

Gołąb B.K., Adamczyk Stanisław, [w:] G. Waligóra i in. (red.), *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 2, Warszawa 2012.

Gołąb B.K., Kałudziński W. (oprac.), *Kwidzyn. W niewoli brata mego... Stan wojenny*, Olsztyn 2005.

^b Dokument niepodpisany.

Wybór materiałów dotyczących przygotowania i wprowadzenia stanu wojennego...

- Janowski W., Kochański A., *Informator o strukturze i obsadzie personalnej centralnego aparatu PZPR 1948–1990*, Warszawa 2000.
- Kaczorowska T. (red.), *Kto jest kim w Ciechanowskim*, Ciechanów 1994.
- Kałudziński W. (oprac.), *Internowani w Hawie (1981–1982)*, Olsztyn 2006.
- Małyszko K., *Bunt osadzonych w Zakładzie Karnym w Kamińsku z dnia 5 listopada 1981 roku – podłoże, przebieg i skutki*, „Law, Education, Security” 2023, nr 120.
- Nicman W.J., *Burzliwy romans z „Solidarnością”. Wspomnienia samotnego wojownika ze „Stacji”*, Ciechanów 2020.
- Piotrowski P. (red.), *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. 3: 1975–1990, Warszawa 2008.
- Ruzikowski T., *Willenberg Sławomir Jan*, [w:] J. Olszek i in. (red.), *Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989*, t. 4, Warszawa 2020.
- Zygner L., *Wprowadzenie stanu wojennego w województwie ciechanowskim*, „Studia Mazowieckie” 2022, 17/31, nr 2.
- Zygner L., Zygnier M., *Akcja „Jodła” w województwie ciechanowskim – przygotowania i przebieg w świetle materiałów Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *Stan wojenny i stany nadzwyczajne* (w druku).

Internet

<https://ciech24.pl/ciechanowski-slad-po-stanie-wojennym-13-12-2022/>.